

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

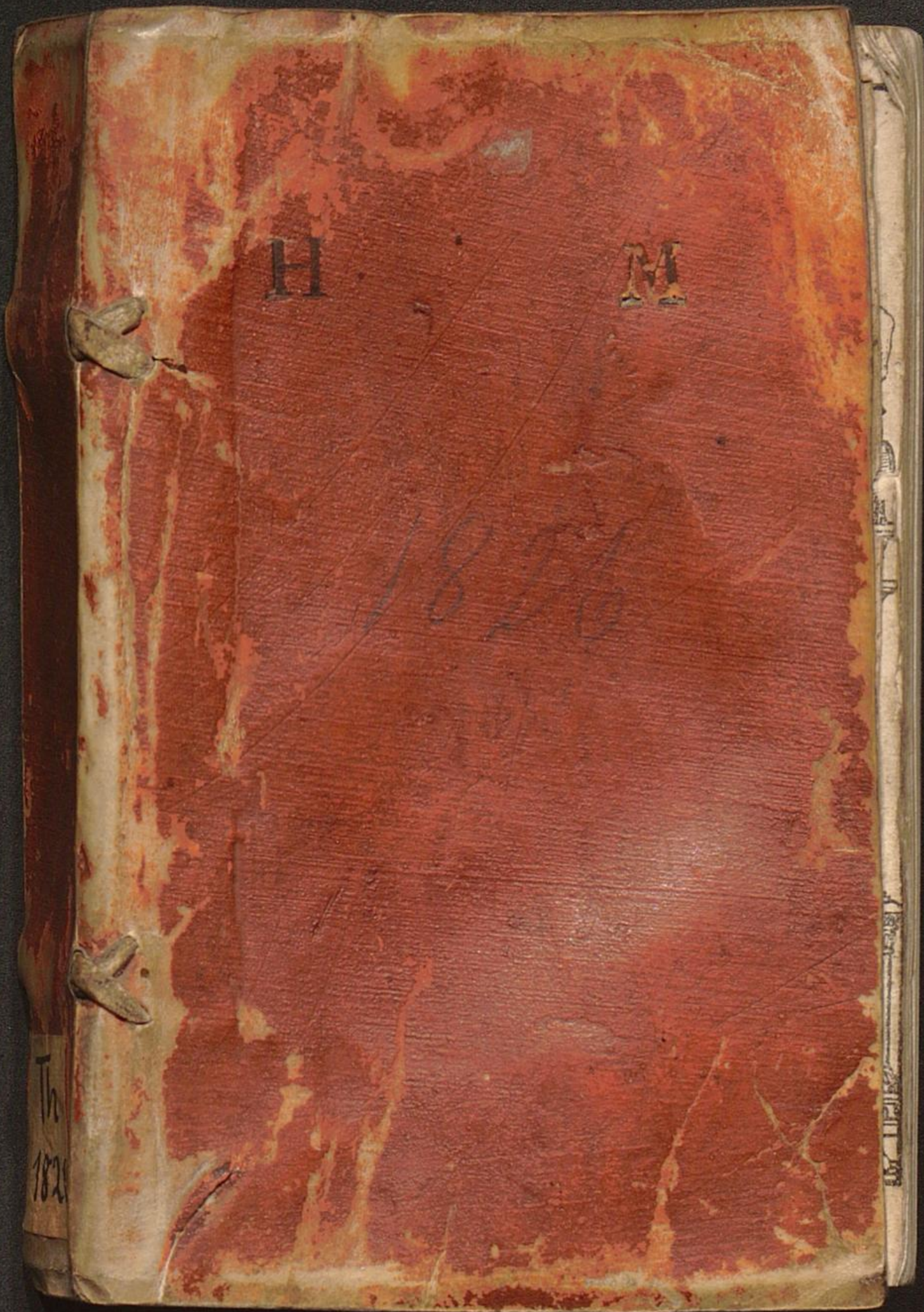
De Ecclesiæ Avtoritate, & de ueterum scriptis Libellus

Melanchthon, Philipp

Vitebergae, 1550

VD16 M 3084

urn:nbn:de:hbz:466:1-35753

H

M

1820

Th
1820

Fragmentary text visible on the inner edge of the book's pages, including the word "SPEL" and other illegible characters.

Rogo ut hunc parvum libellum summa dili-
gentia et attentione legas, credo mihi lo-
thomus non permittebu.

Patriarcha Photius in Ep. ad Gal.
Omnes conclusi erant sub peccato, ideo
ex sola fide possunt consequi misericordiam
Greg. Nazan.

Sinacrobium vax nois lo tois edoai
plonoy. Insuperia ut si solummodo
credas. Epiphanius

Insuperia ut per fidem: ex fide ut est
sola gratia, et fides est insuperia
absque operibus legis.

Atianus in Mat. Cap. 8.
fides sola iustificat.

Amb. Rom. 4.
Manifeste haerent, quibus sine labore
vel opere aliquo remittuntur iniustitiae
et peccata leguntur, nulla ab hi-
quisita penitentia opera, ni-
tum ut credant.

Amal. Gal. 3.
Sola fides iustificandi in se haerentem
verum. Ex fide. n. non ex lege iustitia
est iustitia. Lex namque non sola
exigit fidem, sed opera.

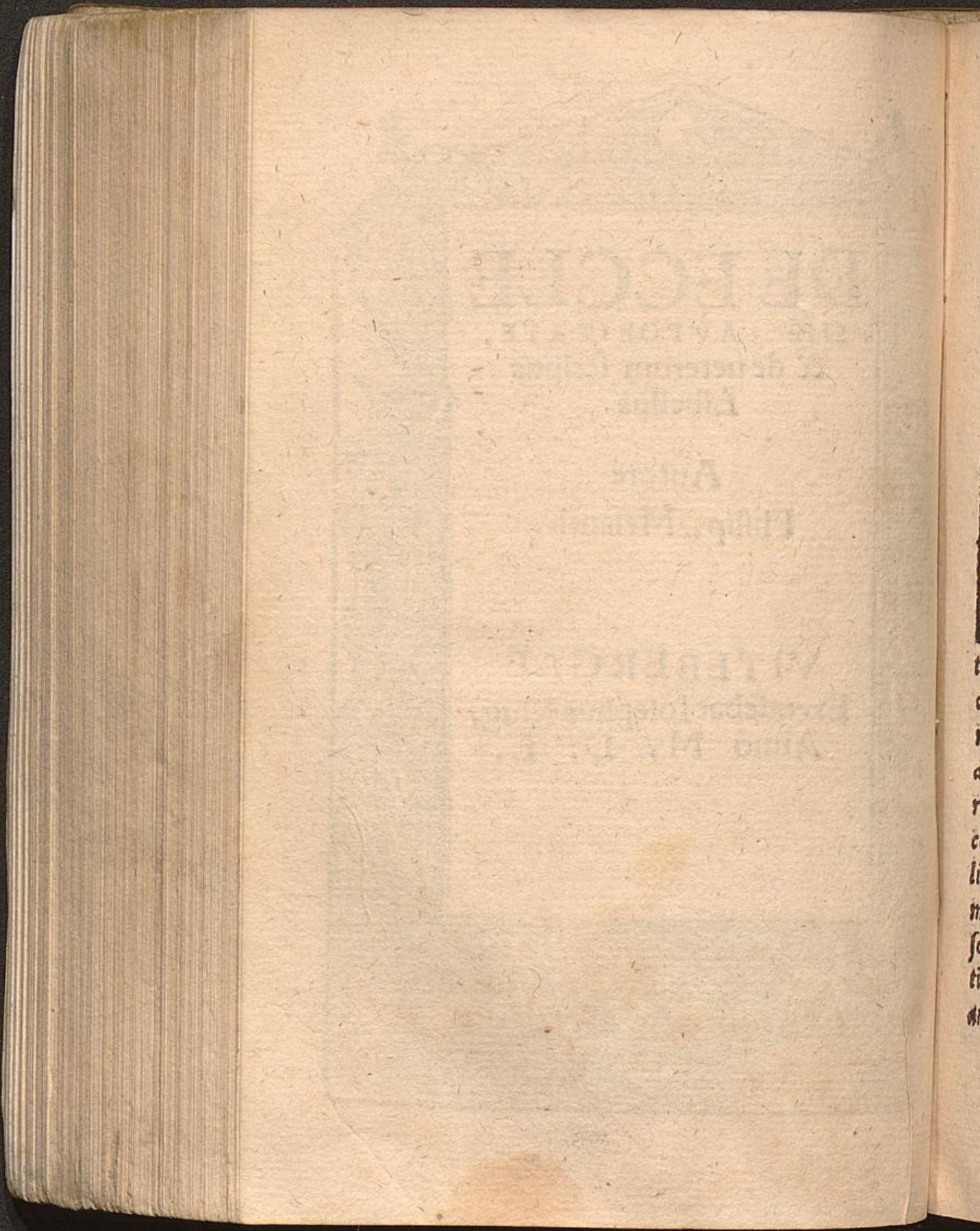

DE ECCLĒ

SIVE AVTORITATE,
& de ueterum scriptis
Libellus.

Autore
Philip. Melanth.

VITEBERGAE
Excudebat Iosephus Klug,
Anno M. D. L.

to
d
n
d
r
c
l
m
f
t
d

ILLVSTRISSIMO

Principi, Domino Alberto
Duci Prussię, Marchioni
Brandenburgensi &c.
Philippus Melanthon

S.

D.

STYAGES rex Me-
dorum iratus Harpago
Principi, quod non ne-
casset infantem Cyrum,
ut erat imperatum, po-
stea accersit ad se Har-
pago filium adolescen-
tem, cumq; maclatum proponit in epulis man-
dendum patri Harpago. Accumbit miserrim-
us pater, existimans se honoris causa à Rege
ad conuiuium uocatum esse, & tosta nati uisce-
ra dentibus lacerat. Post epulas, cum multis
comiter locutus esset tyrannus, tandem crude-
litatem suam patefecit, iubet proferri caput,
manus & pedes adolescentis. Cumq; agnouisset
Harpagus filij membra, interrogat Rex, sa-
tin suauiter epulatus sit. Ibi ille, & si ingentem
animo dolorem acceperat, tamen in presentis
A 2 iram

P R A E F A T I O

iram repressit, ac placide respondit: Mihi uero placet, quidquid Rex facit. Talem in Ecclesia tyrannidem multis seculis Pontifices & eorum satellites gerunt. Postulant, ut sine discrimine populus omnia decreta, etiam aperte impia, omnes abusus, omnia Monachorum deliramenta comprobet, & tanquam caelestia oracula suscipiat.

Et si autem non temere autoritas ueterum labefactanda est, tamen cum de uoluntate Dei, deq; uero cultu, necesse sit tenere certa & firma testimonia diuinitus proposita, nequaquam haec barbarica seruitus in Ecclesia toleranda est, quae uetat discerni ueram doctrinam ab adulterina, quae nefarios abusus confirmat. Inimica est hominum naturae tyrannis, sed multo inimicior Ecclesiae, in qua omnes pij assidue excubias agere & in statione esse debent, ne impijs opinionibus obruant Euangelium, seu hi qui praesunt, seu alij.

Porro quam multa uicia in Ecclesiam peruaserunt sine ullis certis autoribus, quae quidem orta primum ab exemplis obscuris, paulo

PHILIP. MELANTH.

tim vires acceperunt, qualia sunt, inuocatio Di-
uorum, multiplex prophanatio mysterij Cœnæ
Domini, nondinatio Missarum, impurus coelibat-
us, & pleraq; alia. Hæc cum dormitantibus
ijs, qui præerant, irrepsissent sine decretis Syno-
dorum, sine ulla graui autoritate, nunc tamen
summa acerbitate suppliciorum defenduntur,
& prætextitur crudelitati studium retinendæ
Ecclesiasticæ autoritatis. Ac multi instructi
doctrina & eloquentia, cum uideant Deo bel-
lum inferri, cum fateantur pollui gloriam Dei,
deberi piam doctrinam, & dilacerari membra
Christi, tamen adplaudunt tyrannis, & impu-
dentius, quàm Harpagus ille, prædicant sibi pla-
cere, quidquid agunt pij principes & Pontifices,
θεομάχοι παλαμναῖοι, καὶ ἀλάστορες.

Deinde hanc tantam turpitudinem arti-
fiosè excusant, fingunt prodesse, ut conserue-
tur autoritas & ἀξιωμαcorum, qui præsunt.
Tyrannides seclere & crudelitate retinentur,
tantisper scilicet dum durant, non autoritas
Ecclesiastica. Indignissimum est autem, præci-
pue doctis uiris, tanquam satellites esse tyranno

A 3 rum,

P R A E F A T I O

rum, & quidem Deo bellum inferentium, ac eorum confirmare furorem, & incendere sententiam. Quid cogitari turpius hac seruitute potest? praesertim in illis, qui ad consilia Regum, qui ad Ecclesiae gubernacula propter eruditionem euehuntur, ut sint religionis uerae monstratores & custodes, non ut iniustis dominorum cupiditatibus adulentur. Sed profecto ita est, ut in Tragœdia dicitur: Malus est minister regij imperij pudor. Qui tyrannis se adiungunt, eisq; & sententias & linguam addicunt, hi personam suam sine impudentia tueri non possunt.

Cum autem tantis sceleribus nomen Ecclesiae & antiquitatis pratexatur, collegi quaedam de Ecclesia & ueteribus Synodis ac scriptoribus, quae, ut spero, iuuenibus profutura sunt ad iudicandum, ubi testimonia antiquitatis ualeant. Dulce Ecclesiae nomen omnibus pijs esse debet, ut uerae patriae. Et quid est illo uenerabili Concilio augustius, in quo Filius Dei, Dominus noster Iesus Christus praesidet, & habet adiunctum coetum praestantissimorum hominum, in de usq; ab initio mundi, Adae, Enoch, Noe, Sem, Abra-

PHILIP. MELANTH.

he, Isaac, Iacob, Ioseph, Moysi, Samuelis, Dauidis, Elie, Elisei, Esaiæ, Ezechie, Danielis, Apostolorum, & multorum piorum, quos Deus ornauit admiranda gloria, in docendo & in regendis imperijs, & quorum Doctrinæ Christus clarum testimonium impertit. Hunc uenerabilem coetum nos maxime uenerari decet, quem quidem aduersarij summa contumelia adficiunt, cum eum alligant ad stabiliendam idolatriam, ad confirmandos prodigiosos errores, ad excusanda parricidia & infinitam crudelitatem.

Et si autem tenuior & breuior est hic Libellus, quam argumenti amplitudo poscebat, tamen edendum esse duxi, sperauiq; auspicius proditurum esse, si Celsitudini tuæ dedicaretur, quia nomen Celsitudinis tuæ propter excellentem uirtutem, pietatem & sapientiam tuam, multis bonis & doctis hominibus in uniuersa Germania merito carissimum est. Nec uero ulla res humana bono & sapienti Principi gratior esse potest, quam si ueris iudicijs bonorum celebretur, & à bonis diligatur. Bene ualeat
Cels. T.

Anno 1539.

A 4

DE EC=

DE ECCLE SIA ET DE AVTORI tate uerbi Dei .

ÆPE disputari so
let, quantum tribuens
dum sit Ecclesie senten
tias, decretis Synodos
rum, & Scriptorum di
ctis. Etsi enim regulam
tenemus, ut uerbum
Dei amplectamur, ta
men cum uideantur in Apostolicis scriptis occ
currere loci ambigui, disputant aliqui potius
esse sententias Ecclesie sequendas, quam scrip
pta Apostolorum .

Deinde affingunt auctoritatem Ecclesie
anteferendam esse uerbo Dei, ac posse Eccle
siam mutare tradita in uerbo Dei. Citant ad
has opiniones dictum Augustini: Euangelio
non crederem, nisi me Ecclesie Catholice com
moueret autoritas. Itaq; falso prae-textu nomi
nis Ecclesie Pontifices decernunt & prae
cipiunt

PHILIP. MELANTH.

piunt multa pro libidine contra uerbum Dei,
confirmant & stabiliunt impiam doctrinam &
impios cultus, ac plurimos etiam nunc deterret
à uera doctrina Euangelij, quam profitemur,
solum nomen Ecclesie. Ideo necesse est de au-
toritate Ecclesie recte admoneri homines.

Rursus etiam quaedam petulantiora in-
genia, cum fingunt ex dictis scripturæ male
detortis nouas opiniones, prorsus aspernan-
tur consensum ueræ Ecclesie & omnes Syno-
dos sine discrimine, ut cum Seruetus rixatur
cum Ecclesia omnium temporum, & deprauat
dicta de Verbo, Iohannis primo, & querit con-
cinniorem, ut ipse putat, interpretationem. Ut
igitur talis petulantia coherceatur, aliquo mo-
do septis, ut ita dicam, opus est Ecclesie, sicut
ueteres Synodi & scriptores allegant prima
testimonia ab Apostolis & certis autoribus ac-
cepta.

Tertullianus contra Praxeam inquit,
hanc regulam tenendam esse aduersus omnes
hereses, Rectum esse, quodcumq; primum est,
A S adulterinum

DE ECCLESIA

adulterinum uero, quodcunq; posterius. Et qui dem uocat primum, quod Apostoli certo traderunt, sic enim ipse sese interpretatur.

Iræneus contra Florinum allegat auctoritatem superiorum, ac nominatim Polycarpi, qui fuerat auditor Iohannis Apostoli. Inquit enim execraturum fuisse dogmata Florini, si ea audisset, & uitaturum locum, in quo illa dicta essent, tanquam pollutum.

Basilii allegat nutricem suam, cuius pietatem ait tunc in primis fuisse laudatam, & addit eam accepisse doctrinam à Gregorio Neocaesariensi, qui illo tempore eruditione & miraculis claruit, & refutauit Samosatenum, ac reliquit breuem confessionem fidei, quæ continet illustre testimonium de trinitate. Extat autem in libro 7. Ecclesiasticæ historiae.

Origenes allegat Apostolos de baptismo infantum. Ait enim in cap. 6. ad Romanos, Ecclesias accepisse traditionem ab Apostolis, ut baptizentur infantes. Hi recte allegant auctoritatem Ecclesie. Quare ordine dicam, quid sit Ecclesia.

PHILIP. MELANTH.

Ecclesia, & gaudienda sit, ac probatis testimo-
nijs utendum, & tamen doctrina iudicanda ex
uerbo Dei, ut maneat summa autoritas uerbi
Dei, iuxta illud: Si quis aliud Euangelium do-
cuerit, anathema sit.

Primum autem, cum nomino Ecclesiam,
non intelligo Pontifices, Episcopos, & ceteros,
qui probant ipsorum opiniones, Nam hi sunt ho-
stes uere Ecclesiae, partim Epicurei, partim Ido-
latra manifesti, Sed uoco Ecclesiam, coetum ue-
re credentium, qui habent Euangelium & Sa-
cramenta, & sanctificatur Spiritu sancto, sicut
Ephes. 5. describitur Ecclesia, & Iohan. 10.
Oues meae uocem meam audiunt.

Ecclesia

Etsi autem necesse est, hanc ueram Eccle-
siam semper durare, quia regnum Christi est
perpetuum. Et scriptum est: Manebo uobiscum
usq; ad consummationem seculi, tamen sciens
dum est, hanc ueram Ecclesiam non semper pa-
uiter florere, sed saepe admodum exiguum esse,
ac subinde restitui diuinitus, misit ueris doctores Ecclesia
ribus, ut Noe tempore fuit angusta Ecclesia, tempora
& paucorum coetus.

Ita post Noe.

DE ECCLESIA.

Ita post diluuium retinuit ueram doctrinam Melchisedech, qui fuit Sem, filius Noe, & cum idolatria apud Chaldaeos creuisset, ac perne ubiq; extincta esset uera doctrina, Deus renouat Ecclesiam uocato Abraham. Postea familia Abrahæ, & pauci eius auditores sunt Ecclesia, cum interim Chaldei & Aegyptij gloriarentur se esse posteros patrum, se retinere patrum exempla & cultum, & prædicarent se esse populum Dei, cum uerbum Dei non retinuissent, etiamsi cæremonias retinuerant, quibus tamen affinxerant peruersas opiniones, & addiderant idolatriam.

Tempore Achaz fuit in Israel extincta Ecclesia, postea per Eliam & Eliseum rursus aucta est, deinde iterum collapsa est.

Ecclesia Christo nato &c. Cum nasceretur Christus, fuit in Iuda admodum exigua Ecclesia, Maria, Ioseph, familia Zachariæ, Simeon, Anna, pastores, & pauci alij. Interea regimen Ecclesiasticum fuit penes Phariseos & Sadduceos, qui erant palam impij. Sadducei etiam erant Epicurei, & tamen arrogabant sibi præcipue titulum populi Dei.

Sic

PHILIP. MELANTH.

Sic & tempore Prophetarum exigua fuit uera Ecclesia, Esaiæ primo: Nisi Dominus reliquisset nobis semen, sicut Sodoma & Gomorra facti essemus. Hæc uerba grauiſſime moneant nos, ne de Ecclesia cogitemus, tanquam de mundana politia, ne eam ſucceſſione Episcoporum, aut gradu & loco Pontificum metiamur, ſed apud eos eſſe ſtatuamus Eccleſiam, qui retinent ueram doctrinam Euangelij. In hoc coetu eſſe aliquos uere credentes neceſſe eſt, Nam ad hunc coetum pertinent promiſſiones. Ideo Esaias detrahit illum auguſtum titulum ſuis principibus & Pontificibus, & inquit, exiguum ſemen reliquum eſſe in illo ipſo populo, qui uocabatur populus Dei.

Eccleſiæ
tempore
Eſaiæ.

Vbi
& apud
quos ſit
Eccleſia.

Et Ieremiæ tempore, cum ei reges & ſacerdotes aduerſarentur, non erat Eccleſia coetus ſacerdotum, ſed illi, qui credebant concionibus Ieremiæ. Amos 3. Sic liberabitur Iſrael, ut ſi paſtor duo crura leoni ex faucibus eripiat. Deniq; fuit exigua Eccleſia præ multitudine impiorum, cum omnes gentes præter populum Iuda proſus amiſſent noticiam Dei.

Eccleſiæ
tempore
Ieremiæ.

Prædicis

DE ECCLISIA.

Prædicat & scriptura futuras post Apō-
stolos Ecclesie clades, Matth. 14. Multi pseu-
doprophetae surgent, & decipient multos. Item:
Cum uidebitis abominationem desolationis stan-
tem in loco sancto. Hic significat in Ecclesia,
quæ sic dicitur, orituram esse Idolatriam, quæ
obruentur uera doctrina & ueri cultus, & fiet
Ecclesie uastitas, id est, solitudo seu extinctio.
Atq; ita accidit. Postquam abusus Missarum &
cultus traditionum orti sunt, secute sunt tene-
bræ de ueris cultibus, de fide, de inuocatione in
fide, de officijs uocationis. Quia conscientia
intuens in propria merita, non potest remissio-
nem peccatorum intelligere, nec ueram inuoca-
tionem & expectationem auxilij diuini &c.

Item: Facient signa & prodigia, ut, si fieri
posset, seducantur etiam electi, 2. Thess. 2.
Veniet defectio &c. Luc. 18. Putas, q. ueniens
Filius hominis inueniet fidem? Psal. 88. Num-
quid uane constituisti filios hominum &c. Est
enim querela de uentura Ecclesie ruina. Hæc
dicta testantur, etiamsi conseruari Ecclesiam
conesse est, tamen præsertim postremo tempore
a dno dnm

PHILIP. MELANTH.

admodum exiguam & paucorum coetum esse,
qui sunt sprete & abiecti in hac uita, sicut in Ecclesia
quit Paulus: Non multi sapientes, non multi postremi
tentes &c. temporis.

Hec testimonia eo citauit, ut primum
cogitetur, quid sit Ecclesia, & abducatur ani-
mus à carnalibus opinionibus, quæ fingunt Ec-
clesiam esse pollitiam Pontificum, & alligant
eam ad ordinariam successionem Episcopo-
rum, sicut imperia consistunt in ordinaria suc-
cessione Principum. Sed Ecclesia aliter se ha-
bet. Est enim coetus non alligatus ad ordinari-
am successionem, sed ad uerbum Dei. Ibi res
nascitur Ecclesia, ubi Deus restituit doctrinam,
& dat Spiritum sanctum. Et hoc modo regi &
conseruari Ecclesias, non ordinaria successio-
ne, testatur Paulus Ephe. 4. Dedit dona homi-
nibus, Apostolos, Prophetas &c. Docet enim
eam esse proprie Ecclesiam, in qua Christus est
efficax, & cui dat ueros doctores.

Ideo cum obijcitur nobis nomen & auto-
ritas Ecclesie, primum consideremus, an fiat
mentio

DE ECCLESIA.

mentio uerae Ecclesiae, an uero coetus Pontificum, & successionis illius & politiae, nec nos sinamus à uerbo Dei deterreri falso pretextu nominis Ecclesiae.

Ecclesia uera Ecclesia, iam addendum est, hanc ueram
retinet doctrinam Ecclesiam, quae est exigua, ac tantum sancto-
Euangelij rum, retinere ueram doctrinam Euangelij, seu
articulos fidei, sicut Paulus eam uocat sedem
ueritatis. Sed haec ipsa uera Ecclesia habet do-
ctrinam aliam magis aliam minus puram &
perspicuam. Habet & multa infirma membra,
ut Apostoli erant Ecclesia, nec tamen intelligebant
ante Christi resurrectionem, quale esset futu-
rum regnum Christi. Petrus etiam post descen-
tum Spiritum sanctum adhuc imaginabatur cultus
legis necessarios esse, sed de caelo admonitus,
Regnum Christi, didicit regnum Christi non esse politiam
daicam, sed cultus spirituales, ac perpetuos,
Actorum 10.

Postea inchoata praedicatione Apostolorum, lucebat in ipsis doctrina pura & perspicua,

PHILIP. MELANTH.

eva, & tamen interea erant multi infirmi, qui tametsi essent uera membra Ecclesie, & tenerent articulos fidei, tamen aliquid addebant erroris, ut qui obseruabant cultus legis, nec satis intelligebant abrogationem legis, & ueros cultus, Hic error non erat leuis, & aliquam caliginem offundebat articulis fidei. Ita Christus predicat de Ecclesia postremi temporis, futuras magnas tenebras, quæ etiam electos impedient, quo minus puram doctrinam habituri sint.

Manet igitur aliqua uera Ecclesia, quæ retinet articulos fidei, sed interdum minus puros, & obscuratos aliquibus incommodis opinionibus, & habentibus aliquid erroris. Ac loquor adhuc de ueris Ecclesie membris, & Sanctis, non de alijs, qui amissa luce uerbi, amittunt Spiritum sanctum, & sequuntur rationis iudicium, & cum putent se admodum pia tradere, dicunt aliena & impia, Sicut nunc quoque multi sunt præstantes doctrina, bonis moribus, specie pietatis, qui uidentur sibi sanctissima dicere, cum procul absint à uera luce, hoc est, à uero

B intellectus

DE ECCLESIA

intellectu uerbi Dei. De talibus nondum loquor, uerum adhuc tantum fit mentio de ueris membris Ecclesie, quæ magna ex parte sunt infirma.

Sic igitur inquit Paulus: Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est. Sed alius superædificat aurum, alius lignum, alius stipulas &c. Fundamentum intelligit articulos fidei, hoc est, summam doctrinæ Christianæ, & doctrinam de beneficijs Christi, sed ad hanc, inquit, addent alij utilem doctrinam & explicationem, & ueros cultus spirituales, Hæc uocat aurum. Alij addent stipulas, sed est, opinioniones incommodas, & aliquid erroris habentes, sicut initio statim conditæ sunt ceremonie, quæ secum traxerunt falsas opinioniones.

Vt Ambrosium existimo esse uerum membrum Ecclesie. Is tamen inquit de ieiunio quadragesimæ: Cetera ieiunia sunt uoluntatis, hoc necessitatis est. Hæc opinio est stipula addita doctrinæ fidei.

Basiliius.

Sic Basiliius addidit monasticen, tanquam stipulas.

PHILIP. MELANTH.

stipulas, & laudat hoc genus uitæ immodicis
& falsis præconijs, cum quidem ab Episcopo
suo reprehenderetur. Quod autem non sit le-
ue erratum, instituere novos cultus, sepe monet
scriptura, & satis significat hæc una sententia:
Frustra colunt me mandatis hominum. Graue
peccatum est contra primum præceptum, cul-
tus non mandatos à Deo instituere, aut appro-
bare. Nam primum præceptum cum prohibet
alienos Deos, etiam prohibet alienos cultus.

Cyprianus urget poenas canonicas, quæ Cypria-
rum tunc erat usus, & confirmat opiniones, nus.
quasi sint necessaria, & propter eas rewittan-
tur peccata, Interdum inquit absolutionem sine
illis inutilem esse. Fortasse sentiebat commo-
dius, quàm locutus est. Tamen illi errores non
sunt leues, sed admodum densæ stipulæ, obscu-
rantes puram doctrinam de beneficijs Christi
& de fide.

Porro sepe Scriptores commodius scripse-
runt, quàm loquuntur, quia pleriq; fuerunt ad-
modum in docendo negligentes & improprij,
B 2 & multas

DE ECCLESIA.

Satisfactio.

Et multas sententias ac formulas à uulgo mutuantur, in quibus aliquid inest errorum, ut nomen satisfactionum sumit Augustinus à uulgo, etiamsi errores de satisfactionibus palam reprehendit. Torquet se in hac sententia interpretanda, Omne peccatum est uoluntarium, ubi disputat de peccato originis, cum tamen sententia sit ciuile dictum, de externis delictis traditum.

Oblatio.

Sic uocant Cœnam Domini Oblationem, populi more, cum non sit instituta oblatio, sed Christus ipse fuerit Sacerdos, suum offerens sacrificium. Ac ne fiebat quidem olim in cerimonia Cœnæ, oblatio corporis et sanguinis, sed ante consecrationem offerebantur panes, et alie res, et Sacerdos dicebat se offerre preces, gratiarum actionem, et totum cultum, qui ibi fieri solet. Etsi igitur oblatio non uno modo intellecta fuit, tamen postea nomen detortum est ad oblationem corporis, unde secuti sunt immites abusus.

Dionysius in eo libro, qui continet caeremonias Ecclesiæ, cum ritum Synaxis diligenter describit

describat, tamen proorsus nullam facit mentionem de oblatione corporis dominici. Nec Canon Basilij continet hanc oblationem. Sed postea dicam plura de Coena Domini. Hec tantum addidi, ut ostenderem ueteres interdum mutuos esse sermones incommodos à populo, ut fieri solet omnibus etatibus.

Interdum uincuntur iudicijs & exemplis multitudinis, quæ non est pia, ut trahantur in superstitiones aliqua humana imaginatione, ut in Synodo Nicena, nisi unus Paphnutius obstinisset, fuisset approbata sententia illorum, qui uolebant decretum fieri, ut sacerdotes abstinere non à suis uxoribus. Sic Cyprianum & multos alios uicit consuetudo, ut probarent prohibitionem conjugij.

Paphnutius.

Coelibatus

Item, tota Synodus Nicena consensu multitudinis aut temporis uicta, approbavit canones poenitentiae, qui postea pepererunt non tolerandos errores. Magna exempla etiam pios sepe fallunt, sicut Antonij exemplum multis offudit caliginem. Haecenus dixi de pijs, qui etiam si sunt sancti, tamen plurimi sunt infirmi. Adde nunc de lapsis.

Canones poenitentiae.

Antonij exemplum.

B 3 Inter

DE ECCLESIA.

Interdum pij prorsus labuntur, & amittunt Spiritum sanctum, sicut Origenem iudico prorsus fuisse lapsum, præsertim si affirmavit illos prodigiosos errores, Quod fuerint innumera mundi, Quod Diaboli postremo sint saluandi. Tertulianus etiam impie damnat secundas nuptias, fortassis autem resipuerunt. Multi enim uere lapsi in uita & doctrina, tamen resipiscunt. Et sæpius fit, ut sancti uere labantur, nec iudicent iuxta uerbum, & spiritualem lucem, sed decipiantur imaginatione rationis, qui tamen deinde resipiscunt. Sicut Gedeon, prorsus lapsus est, humano consilio instituens cultum.

Ex his omnibus sequitur conclusio, Et si uera Ecclesia, quæ est exigua, retinet articulos fidei, tamen illa ipsa uera Ecclesia potest habere errata, obscurantia articulos fidei. Præterea multi ita labuntur, ut approbent prorsus impios errores, contra articulos fidei, etiam si fortassis aliqui resipiscunt.

Primum igitur, cum autoritas Ecclesie allegatur, querendum est, an fuerit uera Ecclesie consensus, congruens cum uerbo Dei.

Deinde

PHILIP. MELANTH.

Dein de dicendum est, Scriptores qui exstant, sepe lapsos esse, & fortassis aliquos nequidem membra Ecclesie esse.

Tertio addendum est aliud discrimen, In illo coetu, qui uocatur Ecclesia, est ingens multitudo impiorum, quorum pleriq; antecedunt ceteros autoritate, specie religionis, opinione doctrinae, Quales fuerunt in populo Iuda, tempore Hieremie, Pontifices & sacerdotes impij, qui & ipsi contra Hieremiam allegabant autoritatem sedis ac legis, & promissiones: Non peribit Lex à sacerdotibus, negabant suum coetum errare posse, cum tamen prorsus errarent, & dissentirent à Hieremia. Item, tempore Christi erant paucissimi pij, uidelicet, Zacharias & Simeon.

Porro cum impia multitudo dominatur in Ecclesia, constituit nomine Ecclesie multa falsa & impia. Talis multitudo amplexa est applicationem Missarum pro uiuis & mortuis, cultus uotorum & Sanctorum, postea exemplum nocuit pijs. Talis multitudo etiam in Synodo constituit, diuellenda esse coniugia sacerdotum.

Missarum applicatio

DE ECCLESIA.

dotum. Sæpe autem accidit in Ecclesia, ut impij, excellentes ingenijs, sumant impetus constituendi religionem humana sapientia, qui cum non moueantur uerbo Dei, sed ducantur rationis imaginatione, & quærant concinnas opiniones, gignunt impia dogmata, sicut Samosatenus, Arius, Pelagius. Alij quærant merita, aut quærant speciosum regimen, & ἐν τῷ ἔργῳ populi, & his causis mouentur ad instituendos & cummulandos cultus, ut Monachi & Gregorius, & hoc tempore Pontifices, Principes, & multi uiri docti, cupientes constituere Ecclesiam, mouentur humana sapientia, & omisso uerbo Dei, uolunt Ecclesiam iuxta suas imaginationes constituere, Nec uident esse horribilem impietatem, discedere à uerbo Dei, quærare Deum sine uerbo, cultus instituere humano arbitrio, sine mandato Dei, uera dogmata mutare, & opprimere puritatem uerbi Dei.

Cum igitur obijcitur autoritas Ecclesie, ut de Missarum applicatione, Ecclesia non errat, Ecclesia tot seculis applicauit Missas, igitur mos est seruandus.

Respondens

PHILIP. MELANTH.

Respondendum est ad maiorem: Ecclesia
uniuersa, quæ est multitudo dominantium in
Ecclesia, potest errare, sicut errabant Pontifi-
ces, & sacerdotes, Ieremiæ aut Christi tempo-
re. Et quanquam præter illam multitudinem
sunt aliqui pii, qui retinent articulos fidei, ta-
men hi quoq; moti exemplis assentiuntur qui-
busdam erroribus. Ita fit, ut articulos fidei mi-
nus puros retineant, Sicut uidetur Bernhardus
commodius sensisse, quàm cæteri, & si multis
erroribus assensit, ut abusui Missarum, potestati
Pontificiæ, uotis, cultui Sanctorum.

Non igitur multitudinis autoritas alle-
ganda est contra uerbum Dei, sed redeundum
ad regulam: Si quis aliud Euangelium docue-
rit, anathema sit. Prima sit autoritas uerbi di-
uinitus traditi. Deinde illa est Ecclesia existi-
manda, quæ cum uerbo illo consentit, ut inquit
Christus: Oues meæ uocem meam audiunt. &
Augustinus: Quæstio est, Vbi sit Ecclesia? quid
ergo facturi sumus? In uerbis nostris eam quæsi-
turi sumus, an in uerbis capituli sui, Domini nos-
tri Iesu Christi? Puto q; in illius uerbis quærere
debemus

DE ECCLESIA,

debemus, qui ueritas est, & optime nouit corpus suum.

Sed hic obijcitur: Si repudiatur autoritas Ecclesie, conceditur deinde nimis magna licentia petulantie ingeniorum, nam reiectis Ecclesie sententijs, multi excogitabunt nouas & impias interpretationes scripturae. Hoc periculum cum non sit contemnendum, & profit illam licentiam coercere, rursus uidendum est, quatenus requirenda sit autoritas Ecclesie. Seruetus enim, cum renouat impium errorem Sannofateni, & negat uerbum intelligi personam in hoc dicto: In principio erat uerbum, magnifice praedicat autoritatem scripturae, iubet hanc anteferri Ecclesie decretis. Deinde callide disputat sermonem simpliciter intelligendum esse. Cum autem uerbum in communi hominum sermone non significet personam, negat apud Iobannem intelligendam esse personam, ut si Demosthenes hoc dictum legeret: In principio erat uerbum, certe non cogitaret intelligi personam aliquam.

Quero igitur, an aduersus tales non pro-

PHILIP. MELANTH.

fit opponere auctoritatem Ecclesie? Hic respon-
deo: Sicut Euangelium præcipit audiri Eccle-
siam, ita semper dico, cum cœtum, penes quem
fuit uerbum Dei, & qui dicitur Ecclesia, au-
diendum esse, sicut iubemus quoq; audiri no-
stros Pastores. Audiamus igitur docentem &
admonentem Ecclesiam, sed non propter auto-
ritatem Ecclesie credendum est. Nam Ecclesia
non condit articulos fidei, tantum docet ac ad-
monet. Verum propter uerbum Dei creden-
dum est, cum uidelicet admoniti ab Ecclesia,
intelligimus hanc sententiam uere & sine so-
phistica, in uerbo Dei traditam esse.

Fortassis Demosthenes non cogitaret de
persona, si legeret: In principio erat Verbum.
Sed auditor admonitus ab Ecclesia, q; uerbum
significet personam, scilicet Filium Dei, adiuua-
tur iam ab Ecclesia, docente & admonente, &
articulum credit non propter Ecclesie auctori-
tatem, sed quia uidet hanc sententiam habere fir-
ma testimonia in ipsa scriptura, uidet de quas-
dam persona dici, quæ assumpta humana natu-
ra in mundo, conuersata est cum hominibus.

Hanc

DE ECCLESIA.

Due natu
re in Chri
sto. Hanc personam uidet appellari λόγος. Colligit testimonia apta & firma de duabus naturis in Christo. Scit enim de natura Dei credendum esse uoci coelesti, ac summam impietatem esse, comminisci opiniones de natura Dei, sine ipsius testimonio, 2. Pet. 1. Et Matth. 17. Hunc audite.

Prima Ec
clesia. Item ualet prima Ecclesia, ut testis Apostolorum. Loquor autem de dogmatibus, non de humanis traditionibus. Nam dogmata uolebant esse firma & perpetua. Ritus humani non uolebant esse perpetuos aut immutabiles. Nec errabant Apostoli in doctrina. Ideo prodest tenere, ubi allegent uetustissimi Scriptores auctoritatem Apostolorum.

Vt de Trinitate citant eos Origenes, Tertullianus, Irenaeus, Gregorius Neocæsariensis, Alexander Episcopus Alexandrinus, & multi, qui cum testentur doctrinam de Trinitate ab Apostolis acceptam esse, ualde confirmant pios. Itaque talia testimonia non sunt asserenda.

PHILIP. MELANTH.

Dixi autem audiendos esse Scriptores,
sicut nunc quoq; dicimus, audiendos esse Con-
cionatores, quia aliqui manent in Ecclesia, qui
retinent ueritatem, aliàs purius, aliàs impurius.
Sed addendum est, ut auditi iudicentur ex uer-
bo Dei, quod semper manet Regula doctrine.

Exempla :

Augustinus de peccato originali acrius Augusti-
contendit quàm reliqui. Docet igitur & mon-
net, cumq; uideamus eum uere & sine sophisti-
ca recitare sententiam Scripturæ, credimus
Articulum non propter Augustinum, sed pro-
pter uerbum Dei, & uidemus idem sentire sub-
teriores, etiamsi huic Articulum non tam co-
piose aut tam perspicue tractarunt.

Aliud :

Petrus Alexandrinus Episcopus, contra Petrus
Meletium, contendit lapsos recipiendos esse, & Alexan-
allegat ueterem autoritatem. Nam hæc uerba drinus
recitat Epiphanius, ut doctrina, quæ ad nos usq; Episcopus
peruenit, tradit: Docet igitur & monet Episco-
pus ille

DE ECCLESIA.

pus ille Alexandrinus, recipiendos esse lapsos.
Id credimus non propter hunc Episcopum, sed
quia uidemus hanc sententiam traditam esse in
uerbo Dei, & accedunt testimonia ueteris Ecc
clesiæ.

Idem de Synodis dico, Audiendas esse Ecc
clesiæ Synodos, quæ, cum de uerbo Dei dispu
tant, docent & monent nos, sed iudicium accedat,
& cum uera tradunt, credamus propter

Nicena Synodus. uerbum Dei, Ut Nicena Synodus pie & utiliter
docuit, & admonuit omnem posteritatem de
lio Dei, Sed Articulum credimus non propter
Synodum, sed quia uidemus sic traditum esse in
uerbo Dei.

Cetera, quæ sunt extra scripturas, non
sic amplectenda sunt, ut Synodus Nicena con
didit Canones pœnitentiæ, qui sunt traditiones
Canones pœnitentiæ. humanæ extra scripturam, & fuerunt semina
multarum superstitiosarum opinionum.

Ænigma Samsonis. Samsonis conuiuæ non poterant interpre
tari ænigma in conuiuio propositum, nisi inter
rogata eius coniuge, Quare Samson inquit:
Nisi

PHILIP. MELANTH.

Nisi arassetis uitula mea, non inuenissetis meam
questionem. Sic circumspiciendum est, ubi sit
coetus, qui habet uerbum Dei, & uidendum, qui
coetus patrum ac Synodorum sit purior, hoc est,
minus habens opinionum extra uerbum Dei.
Hec Ecclesia docet, monet, testatur. Sed uiden-
dum est, an ea quæ proponit, habeant firma te-
stimonia uerbi Dei.

Ac profecto pios fateri decet, Patres bene
meritos esse de posteritate, qui acerrimis con-
tentionibus propugnauerunt, & retinuerunt
pia dogmata, Id beneficium non est leue ducen-
dum. Huc pertinet Augustini dictum: Euange-
lio non crederem, nisi me Ecclesiæ moueret aus-
toritas. Non sentit Augustinus, maiorem esse
Ecclesiæ autoritatem, quam uerbi diuini, aut
Ecclesiam posse abolere articulos in uerbo Dei
traditos, Sed sentit Ecclesiam esse doctricem &
testem. Non crederemus Euangelio, nisi Eccle-
sia doceret nos, & testaretur, hanc doctrinam
ab Apostolis traditam esse.

Augustini
dictum.

Valeat etiam hoc dictum ad refutanda no-

DE ECCLESIA.

Noua dogmata, quæ nunquam in Ecclesia extiterunt, Sicut Manichei noua deliramenta excogitauerunt. Nam dogmata necessaria pietati, necesse est initio extitisse in prædicatione Apostolorum. Ergo noua & prorsus ignota Ecclesie Apostolicæ sunt reijcienda. Sed de dicto Augustini aliàs disputatum est copiosius. Certe non concedit Ecclesie autoritatem statuendi contra uerbum Dei, aut abolendi articulos in uerbo Dei traditos, aut condendi novos articulos fidei.

Catalogus,

Aliquot Synodorum & Patrum exempla colligam, sicut appareat in illis contineri dissimiles materias, ne sine discrimine omnia omnium dicta, aut omnes Veterum ritus pro necessarijs recipiantur. Sicut inepti quidam ita admirantur antiquitatem, ut omnes ueteres ritus humanos uelint restitui, Perinde, ac si nunc uelint Spartani omnes ueteres ritus sue Reipublicæ restituere, cum ritus ab hominibus excogitati partim sint uiciosi, partim, etiamsi sunt probabiles, tamen non omnibus temporibus congruant.

Synodus

PHILIP. MELANTH.

Synodus Neocæsariensis uetat, ne Sacerd Synodus
dotes accedant ad conuiuia secundarum nuptia Neocæsariensis.
Tales ridiculæ constitutiones multæ bonis admixtæ sunt.
Quare delectus habendus est, nec temere omnibus dictis ueterum applaudendum.

Anno Domini 324. Nicena Synodus **Nicena**
à Constantino conuocata est, in qua præfuit **Synodus**
Antiochenus Episcopus Eustathius. In hac Synodo grauißimæ controuersie dogmatum dijudicatæ sunt, & recte damnati sunt errores Samosatani & Arii, Item Catharorum, qui lapsos καθεραρον, negabant recipiendos esse, ac negabant eos consequi remissionem peccatorum. **postea No uatiani dicitur.**

Postea politica quædam ordinata sunt, de gubernatione Ecclesiarum, ut Alexandrinus Episcopus præset Ecclesijs Orientis, & Romanus Ecclesijs nationum uicinarum. Item, ut Episcopi ordinentur à uicinis Episcopis. Hæc politica & si sunt utilia, tamen non uolebant haberi pro articulis fidei.

Tertio, Addiderunt quædam ceremonialis,

DE ECCLESIA.

Canones
pœnitentiæ.

lia, uidelicet Canones pœnitentiæ, ut uocabant, qui initio minus duri erant, & fortasse minus habuerunt superstitionum. Sed postea creuit onus ipsum, & creuit superstitio, & est obseruata gratuita condonatio. Quare in hac re Patres non satis cauti fuerunt, Cumq; euentus postea ostendit talibus exemplis superstitiones crescere, non ita miremur in hac re Synodum, ut uelimus illos Canones aut approbare, aut restituere. Nec propterea dissentimus à ueteri Ecclesia, retinemus articulos Synodi de dogmatibus, quæ proprie ad Ecclesiam pertinent. Cetera, quæ sunt extra uel contra uerbum Dei, non pertinent ad Ecclesiam.

Anno Domini 383. Constantinopolitana Synodus à Theodosio cōuocata est, in qua prænopolitana Synodus fuit Episcopus Constantinopolitanus, controuersia grauis dijudicata est de Spiritu sancto, quidam damnauit Euzoniu. si persona procedens à Patre & Filio, & si Deus, & recte damnati sunt Eunomius & alij, qui contrarium senserant. Sunt & politica quedam ordinata, ne Episcopi in alienis Diocesisibus aliquid admistrarent.

Anno

PHILIP. MELANTH.

Anno 433. Ephesina Synodus conuoca Ephesina
ta est à iuniore Theodosio, in qua præfuit Cy- Synodus
ryllus Alexandrinus. Hæc Synodus recte dam- damnauit
nauit Nestorium, qui negabat in Christo unum Nestoriū.
esse uerbum humanæ naturæ, substantiali unio-
ne, sed tantum adesse uerbum, & inhabitare in
humana natura, uelut hospitem in domicilio, ut
ibi esset efficax.

Hæc fuit magni momenti controuersia.
Nam in Christo uere & substantialiter unite
sunt duæ naturæ, Nec uerum est, humanam na-
turam solam esse Christum, ac domicilium esse
uerbi assistentis. Inde urserunt pij has formas
loquendi de unitate personæ, Deum esse natum,
passum &c. Etsi autem Nestorius negabat se
cum Samosateno sentire, tamen suspicor eum re
ipsa idem sensisse, sed in speciem aliter propo-
suisse uetus delirium inuolueris tectum.

Anno 452. Chalcedonensis Synodus Chalcedo
conuocata est à Martiano Imperatore, in qua nensis Sy-
recte damnatus est Eutyches, qui negauit etiam nodus dā-
duas naturas in Christo, ac contendit ipsam uer nauit Eu-
bi naturam diuinitus missam, editam esse per tychen.

C 2 uirgmem,

DE ECCLESIA.

uirginem, nec duas esse naturas unitas, Videtur & hic renouasse delirium Samosatani, sed alio inuolucro propositum. Hoc iudicium Synodi laudandum est.

Ceterum creuerant iam in Ecclesia humanae traditiones, Ideo aliquas addidit haec Synodus uiciosas constitutiones, non de dogmatibus, sed de caeremonijs & cultibus extra scripturam, & tamen adhuc sunt uerecundiores haec constitutiones, quam aliae postea natae. In hac Synodo primum facta est constitutio, quae prohibet nuptias Monachis & uirginibus, quae uotatio nuptia fecerunt, & excommunicat tales contrahentes, quam connubia, quanquam addit mitigationem, postea primum & hoc concedi iudicio Episcopi facta est.

Verum multa politica utiliter tunc constituta sunt, ne Episcopi ipsi tenerent administrationem facultatum Ecclesiasticarum, sed ut Ecclesiae haberent Oeconomos, Ne quis plura ministeria teneret. Item, ne quis sine ministerio ordinaretur. Item, ut in singulis prouincijs Episcopi quotannis conueniant, & Synodos habeant de praesentibus Ecclesiae controuersijs.

PHILIP. MELANTH.

Hæc utilia decreta Synodorum aduersarij dissimulant, ac interim alia leuiora profecerunt, ut uideantur nobis opponere ueteris Ecclesie autoritatem.

Fuerunt interim & aliæ Synodi, seu provinciales, seu frequentiores, in quibus conuenerunt uicinarum prouinciarum Episcopi. Talis fuit Synodus Antiochena ante Nicenam, conuocata aduersus Samosatenum, Quæ pie & recte damnauit Samosateni impietatem. Talis item fuit Synodus Gangrensis in Galatia uetus & pura, habet optima decreta contra superstitiones de coniugio, de cibis, de monachatu. Et apparet, hanc Synodum conuenisse propter Montanum, Martionem, & similes, qui illas superstitiones ualde auxerunt.

Synodus
Antioche
na dam
nauit Sa
mosateni
impietate.

Montanus
Martion.

Secutæ sunt aliæ posteriores, ut Anchirana, quæ habet hanc constitutionem memorabilem, si diaconi in ordinatione non promiserint se uicturos cœlibes, retinendi sunt in ministerijs, etiam si postea ducunt uxores, sed si promiserint, & postea tamen duxerint uxores, remouendi sunt à ministerio. Habet & alios Canones de annis pœnitentiæ periculosos & supersticiosos.

Anchira
na Syno
dus.

DE ECCLESIA.

Laodice = Laodicensis recte damnat Nouatianos, sed
na Syno = errat taxans digamos etiam laicos, iubet eos
dus dam = prius puniri, quam admittantur ad communio-
navit No nem, prohibet etiam baptismum post duas septi-
uatianos. manas quadragesimæ. Cætera politica sunt ho-
nesta, ut cum prohibet nuptias cum hæreticis.
Hæc Synodus non longo interuallo secuta est
Nicenam.

Toletana Sub Honorio Imperatore fuit Toletana
Synodus. prima Synodus, quæ continet multa capita uti-
lia de doctrina. Nam pie recenset articulos de
diuinitate & naturis Christi, & alios quosdam.
Postea quedam attexit politica, & ceremos-
nias de chrismate, & de uotis. Hæc Synodus
prohibet Diaconos euehi ad munus presbyteri,
si non abstineant à legitimis uxoribus. Item,
excommunicat parentes, qui filias uotis obliga-
tas, si nubant, parentum affectu complectantur.
item, ipsas nuptas non admittit ad communio-
nem, nisi discedentes à maritis.

Synodus Carthaginensis quinta, anno 438. hæc
Carthag. bita, prohibet Episcopis, Presbyteris & Diaco-
prohibuit nis consuetudinem legitimarum coniugum, hæc
paulatin

paulatim cumulata est prohibitio. Antea Dia- sacerdos
 conis concessa erat consuetudo cum uxoribus, tum coniu-
 ut testatur Anchyra Synodus. Postea secuta gium.
 est prohibitio. Et hæ constitutiones de coelibat-
 tu, subinde in omnibus Synodis repetuntur, & Toletana
 adduntur acerbiores pœnæ, sicut quædam To- Synodus.
 letana Synodus constituit, ut facultates mulie-
 rum uendantur, si redeant ad uiros.

Porro hæ Carthaginensis Synodus conti-
 net & aliam memorabilem constitutionem, de
 sacellis, de aris Sanctorum, ubi non sunt corpora Sacella &
 ra eorum condita. Has aras & sacella iubet are Sans
 Episcopos demoliri, aut si metuant tumultus, iu-
 Etorum.
 bet eos in concionibus populum dehortari, ne
 ad illa loca accedant. Apparet aliquos crescen-
 tem superstitionem in cultu Sanctorum uoluisse
 prohibere.

Synodus Carthaginensis anni 457.
 egit de prouocatione Episcoporum. Romanus Prouoca-
 Pontifex postulauit, ut concederetur prouoca-
 tio, ubicunq; aliquis ad Romanum prouocasset, tū Episco-
 porum.
 Idq; ut obtineret, commisit falsum, citauit com-
 mentitium decretum, quod affirmabat in eam

C 4 sententiam

DE ECCLESIA.

sententiam editum esse in Nicena Synodo. Postea ex Constantinopoli petitis exemplis deprehensa est uanitas, & repudiata petitio Romani Pontificis. Huic Synodo interfuit Augustinus. Talibus artificijs Romani Pontifices uiam sibi ad primum struxerunt. Hoc exemplum monet, ne ita miremur antiquitatem, ut eam omnibus uicijs liberemus.

Precatio Carthaginensis quarta, decretum contra
& oblatio pro mortuis. **Precatio** Carthaginensis quarta, decretum continet de precatioe & oblatione pro mortuis his uerbis: Pœnitentes, qui diligenter seruauerunt Canones pœnitentiæ, si casu moriantur ante communionem, commendetur eorum memoria precatioibus & oblationibus. Illa ætas nondum habebat priuatas Missas, sed tamen paulatim superstitio creuerat. Hic Canon non recipit mortuos, nisi diligenter seruatis ritibus pœnitentiæ. Item, addit morem de oblationibus.

Mileuitana Synod. Tractauit causam grauissimam Synodus Mileuitana, cui interfuit Augustinus, & recte defendit piam doctrinam de peccato originali, de gratia & de iustificatione. Habet & politica

PHILIP. MELANTH.

tica quædam, in quibus hæc sunt memorabilia.
Vetat prouocationem ad transmarinos Episco-
pos. Hoc decretum nunc ne Romanus quidem
Pontifex reciperet. Vetat item ab Imperatore
peti iudices non Episcopos. Id illis temporibus
congruebat, nunc esset durum. De diuortio
etiam sanxit, ne persona innocens rursus con-
trahat matrimonium, & addit petendum esse,
ut Imperator legem in eam sententiam ferat.
Id quoq; durius est. Nam Romæ Fabiola con-
traxit aliud connubium, ut apparet ex Hierony-
mo.

Ea Synodus confirmat & superstitionem
de uotis, concedit uelari uirgines ante uigesimū
quintum annum contra ueteres canones.
Quanquam igitur de doctrina tolerabiliter
pronunciauit, tamen postea accedunt aliquæ sti-
pule & superstitiosæ cōstitutiones. Quare non
omnia Synodorū decreta sine delectu probanda
sunt, & tamen fatendum est, pias Synodos be-
ne meritas esse, quia aliquos doctrinæ Christia-
næ articulos conseruauerunt, & de his pro-
dest tenere Synodorum & antiquitatis testimo-
nium.

C 5 DE

DE ECCLESIASTICIS
Scriptoribus uetustis.

I quoque bene meriti sunt, præsertim quatenus sunt testes ueteris et primæ Ecclesiæ Apostolorum. Confirmant enim nos suo testimonio, De Trinitate, De naturis in Christo, De Baptismo infantum, De usu Coenæ Domini, De ordinatione ministrorum, De coniugio ministrorum, De usu indifferentium, De pœnitentiâ lapsorum. De his articulis omnibus citantur memorabilia exempla Apostolorum, quæ nobis patrocinantur.

Cæterum Scriptores alij in alijs materijs fuerunt diligentiores, et, ut est humanum, sæpe inconsiderate effundunt absurdas et falsas sententias, quas admoniti, haud dubie fuerant correcturi. Sæpe cum non male sentirent, tamen non satis perspicue dicere potuerunt, quod uolebant. Sæpe propter temporum consuetudinem præsentis traditiones durius defenderunt. Aliquas etiam falsas opiniones interdum habuerunt.

CIS
PHILIP. MELANTH.

runt. Quare non sunt sine delectu omnia Pas-
trum scripta probanda, & saepe ipsi inter sese
pugnant, nec raro est dissentire aliquem à se-
ipso. Quare iudicium esse debet penes Aposto-
licam scripturam. Sed subijcio exempla.

De Origene.

Origenes citans Apostolorum & ueterum **Origenes**
Ecclesiarum exempla & sententias, est testis
utilis posteritati de aliquot articulis, De Trinitate,
De duabus naturis in Christo, De baptismo
infantium, De peccato originali, De usu Cœnæ
Domini, & de alijs quibusdam.

Ceterum miscuit suis scriptis multas falsas
& absurdas sententias, quarum aliquas etiam **Errores**
ipsum etas improbavit. Fingit ante hunc mun- **Origenis.**
dum fuisse plures mundos, Fingit diabolorum
& damnatorum poenas cessaturas esse. Hæc
ipsum etas etiam reprehendit.

In Rom. tractans hanc propositionem, Fide
iustificamur, non ex operibus, intelligit eam
κατὰ συνείδησιν, fide sumus iusti, id est,
perfecta fide complectente omnes uirtutes, Idq;
declarat

DE ECCLESIA.

declarat, dicit idem posse dici de ceteris uirtutibus. Misericordia sumus iusti, scilicet perfecta, complectente ceteras uirtutes. Hoc nihil aliud est dicere, quàm homines propter opera & propter uirtutes suas habere remissionem peccatorum, & iustos esse, Cumq; non attendant, quid agat Paulus, quid uocet fidem, quid sibi uelit illa exclusua, Non ex operibus, addit enarrationes confusas & perplexas, nec sibi constat.

Interdum enim effundit aliquod tolerabile dictum, sed id postea mox corrumpit, quale illud est Rom. 4. Initium iustificationis à Deo est fides, quæ credit in iustificantem, & hæc fides, cum iustificata fuerit, tanquam radix imbre suscepto, hæret in animæ solo, ut cum per legem Dei excoli ceperit, surgant in eo rami, qui fructus operum ferant, Non ergo ex operibus radix iusticiæ, sed ex radice fructus operum crescit, illa scilicet radice iusticiæ, qua Deus acceptam fert iusticiam sine operibus.

In 5. Cap. Vbi est gloriatio tua? Videtur iam propior esse Paulinæ sententiæ, admi-
exclia

PHILIP. MELANTH.

exclusiuam, homines sola fide iustificari, & allegat Latronem in cruce, & Mulierem apud Lucam, Fides tua saluam te fecit. Sed postea declarans illa, uidetur hoc uelle, hominem initio consequi remissionem peccatorum sola fide, Postea iustum esse ceteris uirtutibus, sicut ipse postea inquit: Fides reputatur ad iusticiam ei, qui conuertitur, sed postea iusticia reputatur ad iusticiam. Porro mira uarietas & perplexitas est enarrationis, etiam si largitur hominem initio sola fide consequi remissionem peccatorum, tamen si postea imaginatur conuersos sine peccato esse propter ceteras uirtutes, dissentit à Paulo & à reliquis scripturis diuinis, iuxta illud: Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Item: Si dixerimus, quod peccatum non habeamus &c.

In Cap. 7. clare dicit, Sanctos representare alienam personam, cum sibi tribuunt peccatum, ut apud Danielelem: Non in iustificationibus nostris, sed in misericordia tua exaudies nos. Tales sententias corrumpit, & docet fiduciam propriæ iusticiæ, uel desperationem. Cap. 3. inquit: Sine lege manifestata est iusticia Dei, id est, sine lege

DE ECCLESIA.

ne lege naturali sunt tradite noue leges Euāgelicae, ut illa: Nesciat dextra quid faciat sinistra, Hæc, inquit, lex erat ante ignota. Item: Lex est spiritualis, intelligit tantum de allegoria, id est, cæremoniæ habent allegoriam, & sæpe incommode spiritum intelligit, non de Spiritu sancti motibus, sed tantum de interpretatione uel cogitatione allegorica.

Cap. 8. Quod erat impossibile legi, quia infirmabatur per carnem, Transfert carnem ad legem, Caro legis erat infirma, id est, cæremoniæ erant impossibiles, inutiles &c. At Paulus carnem intelligit naturam hominis, Lex infirmabatur per carnem, id est, non poterat fieri ab humana natura. Hi loci ostendunt Origenem currere extra uiam, nec attendere quid agat Paulus.

Possẽ multa leuia colligere, ut cum Petrum ait excellere cæteris, quia ei dicitur numero plurali: Erit solutum in cælis, Ad totum cælestium Apostolorum dicitur numero singulari: Erit solutum in cælo. Sed hæc futilia omitto. Cæterum eruditis & iudicium adhibentibus prodest.

PHILIP. MELANTH.

prodest uetera scripta legere, primum propter
historici testimonia, deinde, quia illorum colla-
tio acuit & exercet studiosos. Ita proderit &
Origenis lectio, ijs, qui antea recte instituti
sunt, & summam Christianæ doctrinæ tenent.

De Dionysio.

Vnus est Libellus Dionysij de Ecclesiasti-
ca Ierarchia, qui propter historiam est utilis.
Cæteri continent ociosas speculationes. Illic au-
tem traduntur cæremoniæ Sacramentorum,
& ritus Ecclesiæ, & apparet mediocres adhuc
fuisse cæremonias illo tempore. Præcipue au-
tem ritus Missæ ibi considerandi sunt, ut appa-
reat recentiores in Ecclesia Papæ procul re-
cessisse à ueteri forma. Psalmi quidam & les-
tiones ex Euangelio recitabantur, dicebantur
preces pro Ecclesia & Republica. Postea
Presbyter stans ad Aram, recitabat uerba Chri-
sti de Coena Domini. Deinde distribuebat popu-
lo Sacramentum. Sequebatur gratiarum actio.
Hic fuit ritus Missæ, unde manifestum est,
Missam tantum fuisse communionem, nec fuisse
ullas priuatas Missas. Quin & illud mirandum
est,

est,

DE ECCLESIA.

est, q nec mentio fit oblationis, ne ritum qui a
dem recenset offerentis. Hæc apud Dionysium
præcipue prodest obseruare, ut antiquitatem
opponamus ijs, qui defendunt abusus Missarum,

Recenset baptismum, chrisma, commu-
nionem, ut dixi, ordinationem presbyterorum,
& eorum, qui uota faciebant, & unctionem
mortuorum, ubi narrat, quales fuerint cæremonia
funerum, cum cadauer in templo colloca-
tum esset, præsentem populo recitabantur aliqua
lectiones ex sacris literis de resurrectione,
Deinde iuebatur populus gratias agere in pre-
cibus, q hic pie decessisset in agnitione Euange-
lij. Addebatur adhortatio, ut sibi quisq; precare-
tur pium exitum ex hac uita. Hic mos fuit ple-
nus pietatis, & laude dignus. Quæ enim possunt
maiora beneficia cogitari, quàm in illo ingenti
agone retinere Christi agnitionem, adiuuari à
Christo & saluari. Hanc cæremoniam melio-
rem recentior ætas prorsus aboleuit retentis
& cumulatis deterioribus.

Addit autem Dionysius, post hanc adhorta-
tionem abiisse presbyterum, & persuadisse
ole

PHILIP. MELANTH.

oleo cadauer, & precatum esse, ut Deus ei con-
donaret infirmitatem, quæ in eo reliqua fuisset
post conuersionem. Postea cadauer condeba-
tur in terram. Hæ tantum funerum fuerunt cæ-
remonie tunc quidem, nondum in Missa fiebat
defunctorum mentio, Multo minus offerebatur
corpus Domini pro mortuis. Hanc prophana-
tionem sacramenti posterior ætas addidit.

Hactenus de Dionysio, in quo et si cæremonie
aliquæ minus uiciosæ sunt, tamen sunt ini-
tia Monachatus, & hoc graui reprehensione
dignum est, q̄ non discernit inter Sacramenta
diuinitus instituta, & humanas traditiones. De
Chrysmate perinde loquitur ut de baptismo, &
æquat $\omega\alpha\gamma\epsilon\gamma\gamma\alpha$ $\epsilon\gamma\gamma\omega\iota\varsigma$, ut ita dicam. Mona-
chorum ordinationem etiam antefert ordinatio
ni ministrorum, quod est ualde uituperandum,
cum ordinatio ministrorum pertineat ad prædi-
cationem Euangelij. Illa uero Monachorum or-
dinatio sit superstitiosa, & tantum fiat propter
cultum prohibitum, iuxta illud: Frustra colunt
me mandatis hominum. Et tamen ibi Monacha-
tus uocatur perfectio. Ergo ualeant eius testis

D monia,

DE ECCLESIA.

monia, quod ad historiam attinet, ut sciamus, quæ
ritus tunc fuerint usitati, non fiant dogmata
aut leges ex eius descriptionibus.

De Tertulliano.

Tertullianus recte confutavit Martionem
& reliquos eius factionis hæreticos. Continet
utilia testimonia de Trinitate, recitans non
suam sententiam, sed ueterem acceptam ab Apo-
stolis. Aduersus Praxeam extat luculentum tes-
timonium de uerbo, hoc est, de Filio Dei, quæ sit
persona, etiam antequam adsumpsit humanam
naturam.

Cæterum & ueteres reprehendunt quæ-
dam eius errata, uidelicet, quæ secundas nuptias
damnat, & ridicule argumentatur: Non licet
fratris mortui uxorem ducere, Ducens uiduam
relictam à Christiano, ducit fratris mortui
uxorem, Ergo non recte facit.

Ludit etiam de Regno Sanctorum, quod
fingebant duraturum esse mille annos in hac
corporali uita, ante mundi conflagrationem
& ante

PHILIP. MELANTH.

Et ante ultimum iudicium, paulatim alijs citius, alijs tardius resurgentibus, Hoc Iudaicum deliramentum prorsus explodendum est ex Ecclesia.

In libello de corona militis multa dicit de ritibus humanis, et durissime declamitat de consuetudine, habendam eam esse pro lege. His dictis in Ecclesia male detortis, ut fit, confirmarentur ingētes errores omnibus etatibus, quia nunquam tanta est uigilantia hominum, ut non obrepant aliqua uiciosae consuetudines.

Recenset autem Tertullianus admodum pueriles mores, ne post Baptismum primis septem diebus catur in balneum. Item, ut baptizatis praebeatur gustandum lac et mel. Ibi inquit etiam: Oblationes pro defunctis, pro natalitijs, annua die facimus. Id nunc impie detorquent aduersarij nostri ad Missas pro mortuis. Cur natales omittunt, si tantum tribuunt autoritati Tertulliani? Sed ille non loquitur de Coena Domini. Verum in diebus natalibus et funerum adferebantur in templa cibi, et alia munera pauperibus.

D 2 Hec

DE ECCLESIA.

Hæc uocabant oblationes & ἀγῶαε, & mos erat ab ethnicis acceptus, sed nonnihil correctus. Nam Ethnici dabant epulas etiam in templis, in natalibus & funeribus, ac postea Nicæna Synodus & aliæ prohibuerunt hanc pompam natalium.

Ergo ut de cæteris dictum est, testimonia historica in Tertuliano profunt, ubi commemorat, quid senserit prior Ecclesia. Sed eius enarrationes & disputationes non recipiantur tanquam dogmata, nisi quatenus consentiunt cum Apostolica scriptura.

De Cypriano.

Cyprianus uixit circiter annum Domini CC. LX. Continet utilia testimonia, De Trinitate, De baptismo paruulorum, De usu Cæne Domini, & de forma electionis Episcoporum, quos scribit electos esse à cœtu Ecclesie, & eam electionem comprobatam esse adhibitis aliquibus uicinis Episcopis.

Sed ueteres etiam taxarunt Cyprianum, & scrib

PHILIP. MELANTH.

sentit baptizatos ab Hæreticis rursus baptizandos esse. Effundit inter declamandum interdum absurdas sententias, cum exaggerat immoderatis hyperbolicis causam, quam instituit, Ut de pœnis Canonicis admodum duriter scribit, ait non ualere absolutionem, nisi illæ pœnæ fuerint persolutæ, Hoc dictum quantum habeat incommo-
di, non est obscurum.

Vehementer etiam declamitat de cœli-
baru, & si eum quidem locum mitigat, iubet con-
trahere coniugia illos ipsos, qui uota fecerant,
si non seruent promissum. In libello de elemo-
syna inquit, peccata ante baptismum commissæ
remitti propter Christi passionem, sed post
baptismum quærendam esse remissionem per
elemosynas. Idem repetit de lapsis, consumptum
esse beneficium Christi in baptismo, postea per
elemosynas quærendam esse remissionem. Hæc
sunt plena absurditatis, quæ admonitus haud du-
bie correxisset, Non igitur dicta ipsius omnia
pro dogmatibus habenda sunt.

De Cœna domini solet uti uerbis oblatio-
nis & sacrificij, sicut cæteri, qui dicunt pros-

D 3

miscue:

DE ECCLESIA.

miscue: Offerimus orationes, Offerimus panem,
uinum, Offerimus corpus & sanguinem Christi,
Nam id quoq; reperitur, apud Cyprianum,
Hinc aduersarij nostri sumunt testimonia, ad
defendam prophanationem Cœnæ Domini
in Missa priuata &c.

Magna uis est consuetudinis, & hanc se-
quentes sepe improprie loquuntur homines, ut
nunc Missam dicimus, cum nulli nota sit nomi-
nis etymologia. Ita ueteres retinuerunt uoca-
bula obationis & sacrificij, non admodum cu-
rantes etymologiam, aut propriam significatio-
nem. Et quia uidit Augustinus aliqui in his ap-
pellationibus esse incommodi, ipse leniit, Sacrifi-
cium inquit dici pro memoria sacrificij, & ob-
lationem pro memoria oblationis. Hæ sunt me-
tonymicæ, ut dicimus, Pascha pro memoria, seu
signo transitus. Sed nolo argute uel interpretari
uel excusare locutionem usitatam illius tempo-
ris. Sic enim populus loquebatur, qui interdum
recipit impropriam uocem.

Irenæus clare dicit hanc oblationem esse
gratiarum actionem. Idem sentiebant ceteri, ut
testat

PHILIP. MELANTH.

testatur nomen Eucharistiæ, Quare senserunt esse cæremoniam, qua aguntur gratiæ. Id nihil habet incommodi. Accipimus enim, ut admoneamur beneficij nobis donati à Christo, & fidem excuscitemus, deinde agamus gratias pro eo beneficio, nec inde sequitur, id opus pro alijs faciendum esse, alijs applicandum esse &c. Hæc monstra ne quidem cogitarunt Patres. Ergo cum legimus nomen sacrificij & oblationis, intelligamus aut signum sacrificij & oblationis, aut gratiarum actionem, non affingamus applicationem pro alijs.

Interdum uno nomine uocant oblationem, totum illud negocium, quod ibi agitur, uis delictet, orationes & Cœnam Domini. Hoc cum fit, orationes intelligantur esse oblationes.

Leguntur etiam apud Cyprianum de mortuis quædam uerba, quæ recentiores male detorquent, Sacrificia pro cis offerimus, sed hæc dicit de Martyribus. Horum enim fiebat mentio in precationibus, cum agerentur gratiæ Deo, quæ illos adiunisset. Sicut Græcus Canon di-

D 4 cit:

DE ECCLESIA

Et: Offerimus pro Patriarchis, Prophetis, Apostolis, id est, agimus gratias, quod Ecclesiam inde usque ab initio tibi elegisti, re demisti, sanctificasti &c. Hæc fuit initio sententia horum uerborum, non petebatur, ut mortuis Deus relaxet pœnas. Postea accesserunt tempore male opinioniones, & partim uerba priora mutata sunt, partim retenta forma ueterum uerborum aliud intellexit posteritas, quam priores intellexerant.

Ergo testimonia antiquitatis non patrocinantur recentioribus abusibus, quæ partim aliena sunt à presentibus moribus, partim si quid habent uicij, non debent opponi firmis testimonijs scripturæ, quia etiam reliquæ ætates habuerunt sua incommoda. Hæc simplicissime sine sophistica respondeo ad uerba oblationis & sacrificij.

De Basilio.

In Basilio extant utilia testimonia, De Trinitate, & de pœnitentia, contra Novatum. In concione de humilitate tradit egregiam sententiam de iusticia fidei, quæ nobis
a perti

PHILIP. MELANTH.

aperte patrocinatur. Sine ulla sophistica detrahit iustificationem bonis operibus, nec loquitur de ceremonialibus, sed de omnibus uirtutibus, nec tantum loquitur de operibus ante renouationem, sed de uirtutibus in renouatis, ac iubet sentire, q̄ sola fiducia misericordiæ propter Christum promissæ iusti simus.

Verba eius hæc sunt:

Dicit autem Apostolus: Qui gloriatur, in Domino gloriatur, dicens, q̄ Christus nobis factus sit sapientia à Deo, iusticia, sanctificatio, & redemptio, ut sicut scriptum est, gloriaturus in Domino gloriatur. Hæc est enim perfecta & integra gloriatio in Deo, quando ne quidem propter iusticiam suam aliquis effertur, sed agnoscit sibi deesse ueram iusticiam, fide autem sola in Christum iustificari, & gloriatur Paulus se despiciere suam iusticiam, querere autem fide per Christum iusticiam, quæ ex Deo est.

Hæc uerba satis ostendunt Basilium si^c intellexisse iusticiam fidei, q̄ sentiendum sit no^s fide propter Christum per misericordiam iustos, id est, acceptos esse, non propter proprias uirtutes.

D 5 Cate

DE ECCLESIA.

Ceterum, q, Basilius primum instituit coetus Monachorum, id exemplum nocuit, & alii quid habuit uitij, etiamsi ipse primum non habuit crassas superstitiones, & illi coetus adhuc quaedam imago erant scholarum. Circumferuntur & libri quidam eius nomine, qui continent Regulas Monachorum, quorum aliqui haud dubie sunt suppositicij, & longo tempore post Basilium nati. Sunt enim pleni falsarum opinionum de coelibatu, & alijs cultibus excogitatis sine mandato Dei, & continent ridiculas nugas, ut magnum aceruum poenarum seu satisfactionum, quas uocat *ἔρωτισμα*, si riserit puella in choro, sedeat biduo in uestibulo, & similes nenas, quas si quis uellet renouare ad imitationem antiquitatis, uerè insaniret.

De Gregorio Nazianzeno.

Nazianzenus tractauit articulum de Trinitate, Alia dogmata leuiter attingit. Scripsit uitam Cypriani, in qua narrat, quandam puellam amatam esse à Cypriano ante conuersionem, quae inuocans Mariam uirginem, uicerit magicas incantationes Cypriani.

Hoc

PHILIP. MELANTH.

Hoc exemplum citatur de inuocatione Sanctorum. Etsi autem uidetur esse ficta fabella, & postea sparsa titulo Nazianzeni, tamen etiam si uera esset historia, non est citanda ad confirmandam inuocationem Sanctorum, Nam errores piorum non sunt opponendi uerbo Dei, & omnibus etatibus etiam pij in Ecclesia habent suas infirmitates.

Allegant etiam ex Basilio & Nazianzeno, q̄ in fine concionum de Sanctis, solent eos compellare: O Athanasi ora pro nobis. Etsi autem hæ Apostrophæ ex Rhetoricis figuris excusari possunt, tamen fieri potest, ut more sui temporis tunc inuocauerint Sanctos, Nam inuocatio Sanctorum paulatim tunc in Ecclesia irrepsit, Et errores temporum trahunt homines, ut usitata minus improbant, & boni consulant, Sicut impetus fluminum secum rapit nauigantes, Nec tamen ideo approbanda est inuocatio Sanctorum. Ac postquam mos creuit, & iam reiecta est impietas, prorsus ex Ecclesia tolli debet. Nec Basilius de inuocatione quicquam dicit, tantum ait celebrari memoriam

memoriam

DE ECCLESIA.

moriam Sanctorum, ut eorum uirtutes imitemur. Et uocat Sanctos adiutores precum nostrarum, non quod sint inuocandi, sed quia omnes beati in caelo orant pro Ecclesia, & eam Deo commendant.

Epiphanius.

Epiphanius scribit mulieres quasdam inuocantes uirginem Mariam, solitas circumferre illius statuam. Hoc totum negotium damnat, & uocat idolatricum opus. Continet enim Epiphanius refutationes ueterum heresum, praecipue de Trinitate, & paucis alijs materijs, quae quidem historicum praecipue legendum esse censeo.

De Chrysofomo.

Chrysofomi aetas multos iam uiciosos mores receperat, quos ipse recensens, non reprehendit, sicut laudat aduertes monumenta Sanctorum, facit & mentionem orationis pro mortuis. Monasticam immodicis & falsis laudibus ornat. In tractatu de poenitentia cum colligit multos modos consequendae remissionis peccatorum, scilicet elemosynas, lachrymas, & alia opera, tamen non facit mentionem fidei, de qua

PHILIP. MELANTH.

de qua oportuit dici, Ac scriptum illud pleraque
falsa continet, & confusum ac perplexum est.

Græci maxime laudauerunt commentarios
in Paulum, ubi in locis de iustificatione &
de fide series Paulinæ disputationis deducit
cum eo, ut sepe repetat hanc sententiam,
Quod fide consequamur remissionem peccato-
rum propter Christum, non propter opera.
Et diserte dicit, Fide non solum diligi Deum, sed
uicissim credentes sentire, q̄ à Deo diligantur,
quanquam multis modis rei sint.

In hac sententia satis significauit se in-
telligere fidem, non tantum de noticia historie,
sed de fiducia, qua credimus nobis remitti pec-
cata, & quidem hanc fidem discernit ab operibus,
à non furando, non occidendo &c. & di-
cit hunc cultum superiorem esse. Quanquam
autem eius enarratio simplicior est & minus
impura quàm Origenica, tamen ipsa quoq; est
obscura, nec ubiq; secum ipsa consentit.

In 7. Cap. longius currit extra septa,
ait concupiscentiam & affectus, nisi pariant
externum

DE ECCLESIA 6

exteruum opus, non esse peccata. Sed tamen, si quis attente & cum iudicio leget commentarios illos, multa inueniet testimonia multorum articulorum. Et quanquam tunc in Ecclesia caligo fuit, tamen apparet retinuisse plerosque hanc communem sententiam, Quod fit propter Christum, non propter opera, donetur remissio peccatorum. Ideo & si interdum minus commode loquuntur ueteres, tamen in alijs locis, quid re ipsa uoluerint, animaduerti potest.

De Coena Domini ex Chrysostomo satis patet, nullas fuisse priuatas Missas. Describit enim presbyterum stantem ad aram, & uocantem populum, ut accedat ad communionem.

In libello de dignitate sacerdotij erudite discernit ciuilem & Ecclesiasticam potestatem, negat Ecclesiasticam habere ius coercendi uel corporali.

De Ambrosio.

Multas causas attingit Ambrosius, uidelicet de Trinitate, contra Nouatianos, de iustificatione.

PHILIP. MELANTH.

stificatione. Et quanquam in commentarijs interdum dissimiles sententiae reperiuntur, qui non tam ab ipso scripti, quam ab alijs excepti esse uidentur, tamen perspicuum est ex eius longioribus disputationibus sensisse eum de gratia & de iustificatione, quod nos docemus.

Id testatur Epistola ad Irenaeum de paulino dicto: Lex iram efficit, Epistola 71. ubi sic inquit: Ex operibus legis nemo iustificatur, id est, per legem peccatum cognoscitur, sed culpa non relaxatur. Veniens igitur Dominus Iesus peccatum omnibus, quod nemo poterat euitare, donauit, & chirographum nostrum sui sanguinis effusione deleuit, hoc est quod inquit: Superabundauit peccatum per legem, Superabundauit gratia per Iesum Christum, sicut Ioannes inquit: Ecce agnus Dei, qui tollit peccata &c. Ideo nemo gloriatur in operibus, quia nemo factis suis iustificatur, sed qui iustus est, donatum habet, quia per Christum iustificatus est. Fides ergo est, quae liberat per sanguinem Christi, quia beatus ille, cui peccatum remittitur, & uenia donatur.

Et similes

DE ECCLESIA.

Et similes sententiæ aliquot reperiuntur in alijs locis apud hunc scriptorem, ut de uocatione gentium. Item ad Demetriadem uirginem, ubi inquit: Nec ob aliud datur præceptum, nisi ut quæratur præcipientis auxilium. Ceterum eius titulo extant quædam preparationes ad Missam, & alia quædam inania, quæ uidentur esse suppositicia.

De Hieronymo.

Hieronymus in uersionibus utilem operam Ecclesie nauauit, & quanquam enarrationes Prophetarum sunt tenues, tamen historiarum explicatio sumpta à ueteribus est utilis. De dogmatibus pauca scripsit. Aduersus Iouinianum ualde confirmat falsas & supersticiosas opiniones de traditionibus humanis. Vituperat coniugium, & contumeliosa oratione insecratur, quæ nequaquam digna est Christiano. Colligit male detortas sententias scripture, quasi uituperent coniugium, ut: Si secundum carnem uixeritis, moriemini. & similes, & expresse dicit, non differre à meretrice nubentem post secundas nuptias. Item, spectandum

PHILIP. MELANTH.

esse, non quid concedat Deus, sed quid uelit,
quasi Deus non uelit coniugium. Postremo eth-
nico more colligit uulgaria conuicia sexus mu-
liebris, & coniugij, de quibus Christianus longe
aliter sentire debet, qui scit causam infirmitatis
in utroq; sexu esse naturæ corruptionem, &
tamen propter Deum sexui tribuendum esse ho-
norem, & cum Deus non frustra condiderit
hunc sexum, agnoscendum esse opus Dei, & or-
dinationem diuinam magnificandam. Nec est
minor infirmitas animorum in uiris, in nego-
cijs, quæ uiris commissa sunt. Christianus au-
tem propter Deum fert & mitigat imbecillita-
tem in socijs huius uitæ diuinitus adiunctis, &
coheredibus æternæ gloriæ, & scit Deum uelle,
ut illas curemus, tanquam partem generis hu-
mani, non despiciamus Diabolica superbia.
Hec atq; alia in hanc sententiam in christiana
disputatione potius dicenda erant, quàm illa
scurrilia conuicia sexus & diuinæ ordinatio-
nis.

De discrimine ciborum laudat ritus sine
uerbo Dei institutos, tanquam cultus Dei, Imo
tanquam perfectionem. Ridicula uox est.

E
quans

DE ECCLESIA

quam ponit, Si uis perfectus esse, bonum est uinum non bibere, & carnem non manducare, ubi male detorsit dictum Pauli, qui cum inquit, Bonum est carnem non edere, addit, si fratri noceat exemplum. Cum autem necesse sit, tales superstitiones in Ecclesia reprehendi, parum enim alios multos errores, prudenter de illis inconsiderate dictis iudicandum est.

In dialogo contra Pelagium recte disputat, renouationem non fieri tantum uiribus liberi arbitrij, sed opus esse auxilio Spiritus sancti. Recte etiam negat Sanctos esse sine peccato, & ponit memorabile dictum: Tunc iusti sumus, quando nos peccatores esse fatemur, & iusticia nostra non ex proprio merito, sed ex Dei misericordia contingit. Sed postea non satis dicit, peccata Sanctorum intelligit de actualibus peccatis, ut flammis libidinum aut iracundie, & similibus, non intelligit de interiore & perpetua dubitatione, securitate, concupiscentia. Constat igitur multos esse in scriptis Hieronymi non exiguos lapsus.

De Augu

PHILIP. MELANTH.

De Augustino.

Augustinus multas necessarias contro-
uersias tractauit, refutauit Arianos, Mani-
cheos, Donatistas & Pelagianos. Nam irrepse-
rant iam in Ecclesiam philosophicæ opiniones,
quas Pelagius confirmauit, Euangelium trans-
formans in Philosophiam, contendebat enim
nihil esse peccatum originis, homines legi Dei
satisfacere posse, & illa externa obedientia
mereri remissionem peccatorum, iustos esse, &
mereri uitam æternam. Nihil de fide in Chri-
stum, nihil de auxilio Spiritus sancti dicebat.
Hæc Pelagij doctrina non Euangelica, sed phi-
losophica erat, Sicut propemodum scholastico-
rum Doctorum sententia idem uult, nisi q̄ hi
aliquid assuunt superstitionum monasticarum.
Et nunc rursus multi delabuntur in opiniones
Pelagianas, quia sunt plausibiles rationi.

Augustinus igitur sua ætate doctrinam
Euangelij, de gratia & fide in Christum, pene
extinctam restituit & rursus accendit. Propter
hoc, beneficium Ecclesia ei plurimum debet.
De peccato originis multo loquitur maiorē
E 2 perspicuitas

DE ECCLESIA.

perspicuitate, quàm ceteri omnes. Distinctus
etiam & rectius loquitur de libero arbitrio,
uiribus liberi arbitrii homines facere posse
externa legis opera, & honesta opera ciuilia.
Sed sine Spiritu sancto non possint habere motus
spirituales, uerum timorem Dei, ueram fidem
etiam, ueram patientiam, hoc est, nouitatem,
quam oportet in ijs existere, qui sunt saluandi.

Tradit utile discrimen literæ & spiritus,
docet de gratuita remissione, monet, quomodo
Paulus intelligendus sit, cum inquit: Ex operibus
legis nemo iustificatur, quod uidelicet non tantum
detrahat iustificationem cæremonijs, sed etiam
moralibus operibus. Hac admonitione ualde
opus fuit Ecclesie. Nam Origenes & multi
eum secuti sparserant falsam interpretationem in
Ecclesia, tantum cæremonijs detrahi iustifica-
tionem, & finxerant homines legi satisfacere,
& iustos esse propter opera. Ideo Augustinus
diserte hanc questionem tractat in libro de spi-
ritu & litera, & affirmat Paulum uniuersaliter
loqui etiam de moralibus, cum negat nos legi
iustos esse. Item, negat homines legi satisfacere,
Rom. 8.

Hinc

PHILIP. MELANTH.

Hanc admonitionem Augustini, & hunc locum ipsius plurimum refert meminisse, quia cum ratio non satis perspiciat magnitudinē peccati originis, & naturalis corruptionis, facile delabatur ad illas opiniones, ut putet legi satisfieri, & homines propter opera iustos esse. Ita ē regione obscuratur & amittitur iusticia fidei, & uera exercitia spiritualia excutiuntur, scilicet uera inuocatio, quam oportet niti sola misericordia. Sicut nunc deridemur ab aduersarijs, qui uolunt uideri prudentiores, ac uociferantur nos inepte exaggerare infirmitatem, & ridicule detrahere operibus iustificationem, cum tamen ratio non aliud intelligat esse iusticiam, nisi obedientiam iuxta legem.

Sed doctrina Euangelij de peccato, item de iusticia fidei, est arcana, & peculiaris sapientia uerae Ecclesiae, quam etiam pauci ex scriptoribus agnouerunt, ac saniores, alij obscurius, alij clarius, agnouerunt. Scotistae & similes prorsus obruerunt. Ideo postquam Deus haec rursus patefecit, diligenter tueamur illustratam doctrinam.

E 3 Porro,

DE ECCLESIA.

Porro, cur aduersarij uicissim non confite-
rant, quàm sit absurdum, dicere, q̄ Christus li-
berauerit nos tantum à ceremonialibus. Item,
liberatio tantum ad ceremonialia pertinet, non
proluit Patribus ante Moysen. Necesse est au-
tem statuere, q̄ liberatio à lege pertineat ad uni-
uersam Ecclesiam, à principio mundi usq; ad fi-
nem. Hæc copiosius disputantur, ut dixi, in li-
bello de spiritu & litera.

Deniq; quid sit liberatio à lege, pro sua
ignorant illi, qui intelligunt eam tantum de ce-
remonijs. Vt omnes homines post lapsum Adæ
sunt oppressi peccato, ira Dei, morte, ingentibus
uite ærumnis, æternis pœnis, ita sunt omnes
onerati lege, quæ peccatum arguit, nos accusat,
& æternis terroribus occidit, ut Paulus inquit.
Ergo liberari à lege, est ab illa accusatione libe-
rari, ne simus rei iræ Dei, & æternæ mortis,
est non tantum à ritibus aut externis spectacu-
lis liberari, sed multo potius à lege perterresca
ciente, maledicente, damnante & interficiente
nos eripi, Cum uidelicet alia res proponitur,
propter quam iusti pronunciamur, scilicet, Fi-
lius Dei, factus pro nobis uictima.

PHILIP. MELANTH.

Sic Adam, Noe, Abraham, & omnes electi ante Moysen à lege liberati fuerunt, Accusabantur à lege, exercebantur horribilibus terroribus & sensu iræ Dei, & maledictionis. Sed inter hos terrores erigebantur agnitione misericordiae, propter uenturum Dominum promissæ, & statuebant se iustos pronunciarum propter uenturam uictimam, non propter legem. Norant peccata esse non tantum externa delicta, sed interiorum immundiciem, horribilem dubitationem de Deo, fremitum & indignationem aduersus Deum in rebus aduersis, & ceteros prauos impetus, & sciebant non aliqua lege tolli uel ipsum peccatum & naturæ infirmitatem, uel iram Dei, sed norant se agnitione & fiducia promissi Saluatoris ex tantis arumnis eripi. Sic & illi sunt liberati à lege morali, uidelicet, iudicante & occidente eos, & ab æterna ira, quam lex denunciat. Norant in illa naturali noticia non proponi gratuitam remissionem peccatorum. Ideo aliunde petebant remissionem, Quod si sensissent ita se iustos fore, cum sine uicio essent, succubissent in agone conscientie, sed norant ideo promissum esse Saluatorem,

DE ECCLESIA

forem, ut statuerent se placere Deo, etiam si
essent indigni & immundi. Sic sentiebant se ius-
tos esse, non propter legem, sed propter uenturum
Saluatorem.

Has tantas res complectitur liberatio à le-
ge, quas non intelligunt homines securi, qui
nesciunt, quid sit uera poenitentia, inuocatio,
deniq; qui non exercentur ad afflictionibus, &
aut habent animos occupatos uoluptatibus, aut
delectantur suis opinionibus, & aspernantur
uerbum Dei, aut ad suas imaginationes infles-
sunt ac corrumpunt. Nonnulli aduersarij astu-
tiores, & si uident Augustini & nostram inter-
pretationem uere esse Pauli ac Propheticae &
Apostolicae scripturae sententiam, tamen obstre-
punt nobis, & Origenis, Hieronymi, Chrysosto-
mi, & nescio quorum, autoritatem citant, non
q; illos uere ex animo probent, sed tantum, ut
fucum faciant imperitis, ne uideantur uicti.

Non enim adferunt aduersarij ad haec cer-
tamina bonam conscientiam & studium quae-
rendae ueritatis, sed odium nostri, contemptum
Euangelij, curam tuendae suae autoritatis. Quid
popu

PHILIP. MELANTH.

populus de Christo sentiat, quomodo erudiantur
Ecclesie, nihil ad se pertinere iudicant, ac par-
tim aperte exercent sycophanticam, ut Coch-
leus, Vuicelius & similes, partim sunt tyranni,
& tyrannorum satellites, qui propter sapientie
aut uirtutis opinionem gubernant Pontificum,
Regum & Principum consilia, cum sint homi-
nes ἀθεοί, qui in uniuersum arbitrantur religio-
nes commenticias esse, ac sibi ipsi mirum in mo-
dum hoc nomine placent, quod ausint ἀντιπε-
δῶν πρὸς τὰς ἑσθλὰς, ut ille apud Comi-
cum inquit. Et tales dicturi sunt sententias in
Synodis de Christi gloria, cuius nomen esse fa-
bulosum cogitant.

Proinde pios lectores adhortor, primum
ut considerent genera doctrine, utri simpliciter
& sine sophistica sententiam scripturæ Pro-
phetiæ & Apostolicæ proponant. Deinde, cum
Patres citantur, quæ dicta Patrum sunt consen-
tanea diuinæ uoci. Est enim magna dissimilitu-
do Patrum. Postremo, ut Paulus iubet probare
spiritus, uoluntas utriusq; partis spectanda est,
& summa consilij. Illud agunt aduersarij, non
E S ut aliquid

DE ECCLESIA.

ut aliquid emendent, sed ut qualicumq; præterea
tu defendant suam tyrannidem, confirment &
muniant opes. Ideo Reges & Pontifices adun-
santur coniugio Sacerdotum, quia uident coelis
batur ad retinendam potentiam & opes expe-
ditiorum esse. Hoc modo cum extant nota im-
pie uoluntatis in quibusdam manifestis articu-
lis, satis apparet eos non agitari bono Spiritu,
Sed esse hostes Christi, & nec in cæteris articu-
lis querere ueritatem. Quare eorum iudicia
constanter repudiamus.

Psalmo 42. affirmat renatum non esse
iustum propter opera, sed fide, Sic enim inquit:
Plane time, si iustum te dicis, si non habes illam
uocem ex alio Psalmo: Ne intres in iudicium
cum seruo tuo, Nam si iudicium exhibueris sine
misericordia, quo ibo? Si iniquitates obseruaue-
ris Domine, Domine quis sustinebit? Ne intres
in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur
in conspectu tuo omnis uiuens. Ergo si non
iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens,
quia quicumq; hic uiuit, quamlibet iuste uiuit,
ne illi, si cum eo in iudicium Deus intrauerit.

NAM

PHILIP. MELANTH.

Nam & apud alium Prophetam arrogantes
& superbos sic obiurgat: Quare mecum iudi-
cio contenditis? Omnes dereliquistis me, dicit
Dominus. Noli ergo iudicio contendere, da ope-
ram esse iustus, & quantumcunq; fueris, confi-
tere te peccatorem esse, spera misericordiam,
& in ista humili confessione securus alloquere
turbantem te, & tumultuantem aduersus te ani-
mam tuam, Quare tristis es anima mea, &
quare conturbas me, forte in te uolebas speras-
re, spera in Domino, non in te, quid enim es in
te, quid es de te. Ille sit sanitas in te, qui accepit
uulnera propter te, & inquit: Spera in Domi-
num.

Psal. 31. Qui sunt beati? Non illi, in qui-
bus non inueniet peccatum, Nam in omnibus in-
uenit, Omnes enim peccauerunt, & egent glo-
ria Dei. Si ergo in omnibus peccata inueniun-
tur, remanet, ut non sint beati, nisi quorum res-
missa sunt peccata. Hoc ergo Apostolus sic com-
mendauit: Credidit Abraham Deo, & reputas-
tum est ei ad iusticiam. Hic recte accommodat
dictum de fide, & testatur se fidem intelligere,
non tantum historie noticiam, sed fiduciam, qua
confidimus

DE ECCLESIA.

confidimus nobis remitti peccata propter Christum. Nec uero quisquam potest assequi Pauli sententiam, nisi sic intelligat nomen fidei. Hoc uere est, ut dicitur, in foribus errare, fidem tantum intelligere noticiam historiae, non fiduciam promissae misericordiae propter Christum. Nec mirum est, Monachos tota uia deerrasse in enarrando Paulo, quis in hoc ipso loco turpiter hallucinati sunt. Et nunc aduersarijs haec caligo praecipue impedimento est, quo minus recipiant doctrinam de fide, quia nomen fidei non recte intelligunt. Cur non expendunt talia Augustini dicta, quale hoc est, quod modo recitauit. Hic testatur Paulum hoc uelle, Abraham pronunciarum iustum, quia crediderit, non tantum de posteritate sua, sed remissionem peccatorum.

Tales sententiae passim obuia apud Augustinum, satis ostendunt cum de gratia & de fide idem sentire quod nos docemus, Sicut etiam de spiritu & litera inquit: Ex lege timemus Deum, per fidem autem confugimus ad misericordiam. Hic diserte discernit legem & Euangelium.

PHILIP; MELANTH.

Etsi autem interdum in eius scriptis figurae orationis occurrunt non satis explicatae aut incommodae, haec temporibus condonandae sunt, quia vulgi consuetudo quasdam figuras receperat, ut appellationem meriti, & alias quasdam, & has explodere docti non poterant. Deinde nec ipsi Scriptores satis assuefacti fuerunt ad accuratas disputationes, & quanta tunc fuerit caligo in Ecclesia, inde aestimari potest, quod Pelagij impia opinio tanto cum plausu excepta fuit, ut Augustinus & pauci quidam alij non sine magnis certaminibus eam rursus ex Ecclesijs explodere potuerint.

Ceterum de caeremonijs si quis etatem Augustini nobis opponit, sciat, ne ipsi quidem Augustino placuisse omnes ritus & persuasiones sui temporis. Queritur enim multas superstitiosas opiniones haerere in Ecclesia, anteferrì humanas traditiones praecipis Dei, & sic cummulatas esse caeremonias, ut Iudaeorum seruitus tolerabilior fuerit, quam Ecclesiae. Verba eius haec sunt ad Ianuarium Epistola 119. Ipsam tamen religionem, quam paucissimis & manibus festissimis

DE ECCLESIA.

festissimis celebrationū sacramentis, misericors
dia Dei esse liberam uoluit, seruilibus oneribus
premunt, ut tolerabilior fuerit conditio Iudeo-
rum, qui tamen diuinis legibus, non humanis,
subditi erant. Et primum de ritibus humanis
inquit: Totum hoc genus rerum liberas habet
observationes. Deinde diserte iubet inutiles ritus
humanos præcidi. Ergo non ita probat Au-
gustinus cæremonias sui temporis, ut Ecclesiam
ad eam normam constitui uelit, Multa
enim recepta erant, quæ ne ipse quidem probat,
imo reprehendi & corripere uult, quædam more
illius temporis obseruat, ut omnes præsentibus
moribus multa condonamus.

Huius ætate percrebescere Sermones de
purgatorio cœperunt, quos ipse nec refutat nec
confirmat, tantum narrat, inquit, quosdam
sic existimare purgari animas piorū, postquam
discesserunt à corporibus. Sed libro confessionum
9. petit his uerbis precationem pro morte
tua matre: Inspira Domine seruis tuis, ut ad
ad altare meminerint matris meæ & patris,
Nec petit amplius. Quanquam autem hoc uer-
recunde

PHILIP. MELANTH.

recunde dicitur apud illum, tamen nunc seceſte
detorquetur ad oblationem ſacramenti pro
mortuis, qualis nondum fuit Auguſtini tempe
re.

Fuerunt & uota uſitata eo tempore, &
queſtio incidit, an coniugia poſt uotum contra
cta diſſolui debeant. Hac de re extat ſententia
Auguſtini in decretis 27. q. 1. C. nuptiarum.
Hic & ſi Auguſtinus plus tribuit uotis quàm
conueniebat, tamen pronunciat coniugia poſt
uotum contracta non eſſe diſſoluenda, & affir
mat uere eſſe coniugia, quia altera perſo
na non debet cum inuria alterius redire ad uo
tum. Nec fit obligatio irrita inter duas perſo
nas, etiamſi altera attulit mutationem prioris
propoſiti. Hæc in ſumma dicit in eo textu. Sed
plus ualuit error de uotis, quàm hæc mitigatio
Auguſtini. Ideo conſtitutiones poſtea ſecutæ
diſtraxerunt coniugia. Vidit Auguſtinus illam
diſtractionem uicioſam eſſe, ſed non ſatis conſi
derauit, quid in ipſis etiam uotis uitij fuerit,
quod erat obſcurius. Vincebatur enim uulgari
bus opinionibus ſui ſeculi. Iam mos receptus
erat faciendi uota. Magna erat admiratio mul
torum

torum

DE ECCLESIA.

torum in eo uite genere degētium. Admiratiō
autem iudicio officit. Non igitur disputabat, ut
ualerent uota, cum quidem multi essent errores
impliciti illis, habebantur pro cultibus, pro sin-
gulari merito iusticiæ, pro perfectione, item
plerisq; erant impossibilia. Hæc si prius resus-
tasset, melius prohibere distractionem coniugio-
rum potuisset.

Constat igitur multos abusus illa etate iam
hæsisse in Ecclesia, quorum & si aliquibus ad-
uersatus est Augustinus, tamen aliquos boni
consuluit, qui postquam reiecti sunt, non debent
defendi. Deinde etiam si ueterum exempla suo
tempore dissimulata sunt, tamen nunc ad confir-
mandos maiores abusus nequaquam accommo-
dari debent, ut nequaquam ualet consequentia.
Augustinus iubet ad altare precationem fieri
pro matre, Ergo approbandæ sunt Missæ pro
mortuis. Aut: Augustini tempore quidam arbi-
trabantur esse purgatorium, Ergo approbandæ
sunt Missæ, indulgentiæ, & alia foundationes
pro mortuis excogitatae. Nam Augustini tempo-
re nondum erant hæc prodigiose impietates,
& si paulatim semina sparsa sunt.

PHILIP. MELANTH.

De Gregorio.

Anno 590. inijt Pontificatum Gregorius, cum essent exacti anni post Augustini mortem 157. Interea influxerant in Italiam multe barbaræ gentes, Gothi, Longobardi, & horum socij. Et non solum studia literarum contuerant, & Ecclesiæ neglectæ erant, sed etiam ille ipse barbaræ gentes, quæ tenebant Italiam, secum inuexerunt aut facile receperunt multas supersticiosas opiniones. Ideo breui tempore valde cumulati sunt abusus.

In illa dilaceratione Italiae uidebatur esse peculiaris foelicitas, abesse à Repub. procul in aliqua solitudine degere, sine familia, sine liberis, non spectare urbium excidia, & uastationem patriæ. Miserum est enim dicere illud, quod Aeneas inquit: Et quorū pars magna fui. Itaq; modesti homines, qui habebant familias, gratulabantur Monachis suam tranquillitatem. Sic creuit admiratio Monachorum, & plures coeperunt quærere & amare secessus.

Deinde homines barbari natura mirantur novos ritus, qui speciem habent eximie pietatis.

E tatis.

DE ECCLESIA,

tatis, & tanquam commercij cum Deo. Nil mirum est igitur tunc & Monachorum eorum creuisse, & plausibiles opiniones de illo generum operum latius uagatas esse, & extinctam Euangelij lucem de uera fide, & ueris cultibus.

Grata etiam fuit barbaris ueneratio Sanctorum. Postquam semel receptum erat hoc ethnico more ornare statuis & peculiaribus templis, creuit mos imitatione potentum. Et paulatim tantum accessit impietatis, ut nihil differret ueneratio Sanctorum his posterioribus seculis à manifesta Ethniorum idolatria. Inuocabantur Anna, Georgius, non aliter quam Iuno, Mars, aut Hercules. Currebatur ad statuas, Et magna autoritate illam $\delta\delta\omega\lambda\omicron\mu\alpha\upsilon\tau\alpha\mu$ confirmabant Episcopi, laudabant doctores. Et in talibus cultibus erat religionis summa. Interim de Christi inuocatione, de fide, erat ingens silentium.

Principio igitur cauenda fuerunt tante impietatis, quæ quidem Gregorius ualde confirmauit, qui publicum ritum inuocationis Diuorum instituit, qui ossibus & pulueribus eorum templa dedicari iussit.

Tunc

PHILIP. MELANTH.

Tunc etiam irrepsit opinio de oblatione corporis & sanguinis Christi faciēda pro mortuis. Hæc opinio peperit horribilem prophanationem Sacramenti.

Etsi igitur post Gregorij etatem maiores tenebræ secutæ sunt, tamen hi errores tunc hæserunt in Ecclesia. Falsa persuasio de monachatu, de operibus sine mandato Dei excogitatis. Inuocatio Sanctorum, & oblatio corporis Christi pro mortuis. Hi errores magnam deinde ruınam traxerunt. Itaq; Gregorij ætas non potest esse norma emendandæ Ecclesiæ, quod quo magis perspici possit, manifestiora errata Gregorij prius recitabo, deinde pauca de Cœna Domini disputabo. Gregorius libro 3. Epistolarum, in Epistola ad Catanensem Episcopum in Sicilia, præcipit, ne Subdiaconi aut Diaconi consuetudine coniugum utantur, quas ante ordinationem duxerant, cum quidem antea Siculi seruassent Græcum morem, nec maritis interdixissent coniugum consuetudinem. Hic lapsus satis manifestus est. Nemo enim pius distractionem legitimi coniugij approbare potest.

DE ECCLESIA.

Narrat fuisse quendam Speciosum, qui maluerit relinquere functionem Subdiaconi, quam carere coniugis consuetudine. Hic quisquis fuit, saniore iudicio praeditus fuit, quam illi, qui talia coniugia distrahebant.

Anget peccatum Gregorij, quod hunc morem in Siculis Ecclesijs recipi uoluit, quae ad illud tempus iuxta Synodorum ueterum decreta retinuerant coniugia in omnibus gradibus Ecclesiasticis, nec onerabant uotis Diaconos aut alios. Cur sumit sibi Gregorius imperium in aliena Ecclesia? cum quidem tam tragice declamaret se abhorrere ab uniuersalis Episcopi appellatione. Deinde, cur ibi distrahit coniugia, ubi Diaconi non fuerant onerati uotis? Cur hic non ueretur superiorum Synodorum autoritatem? Hic lapsus, cum manifestam impietatem et tyrannidem contineat, satis apparet etatem Gregorij non fuisse sine magnis erroribus.

Idem quam iniustus est aduersus eos, qui infantes in monasterijs educati fuerant iussu parentum, et postea facti puberes aliu d uita genus expetebant? De his respondet, ne fas esse tu

PHILIP. MELANTH.

les deserere uitam monasticam. Hæc duricies non eo tantum reprehendenda est, quia ætati facta est iniuria, sed etiam, quia ualde confirmauit supersticiosas opiniones de monasticis cultibus.

Ad iam tertium erratum non obscurum. Mouetur spectris, ut comprobet oblationem Sacramenti pro mortuis. Narrat duos, qui post mortem in balneis seruierunt, quorum alter petiuit, ut pro se fieret oblatio Sacramenti, ut ab illis pœnis liberaretur. Ab his spectris sumit dogmata in Ecclesia contra manifestum mandatum Dei, Deut. 18. Non quæras à mortuis ueritatem. Et Esa. 8. Vtrum populus à Deo querit ueritatem pro uiuis, an à mortuis? Ergo qualiscunq; est animarum status post hanc uitam, tamen à spectris non sunt sumenda dogmata. Deinde quis non uidet poeticum esse, quod dicit pios post mortem factos esse balneatores? Similis fabula est commento de filiabus Danai, qui hauriunt aquam cribris.

Non instituimus hunc catalogum, ut errorum confutationes adderemus, quæ extant alibi

¶ 3 satis

DE ECCLESIA.

satis multa, tantum recensere errata uolui, ut
appareat falli eos, qui sic admirantur Patres,
tanquam fuerint ἀνμαρτυροί, & nusquam
dissentiant à scripturis diuinis manifestis. Eius-
igitur aliquid monent interdum eruditiores Pa-
tres, tamen de eis iudicandum est ex uerbo
Dei.

Omissis igitur alijs confutationibus, bre-
uiter quedam de illa oblatione pro mortuis adij-
ciam. Non opus est quæri, an sit purgatorium,
nihil hæc quæstio ad oblationem pertinet. Etiam si
esset purgatorium, tamen impium est, offerre
Sacramentum pro mortuis. Rationes multe
sunt firmissimæ. Prima, Impietas est constitui
re cultum in Ecclesia sine mandato Dei, Adpli-
catio Cœnæ Domini pro alijs, fit sine ullo man-
dato & testimonio diuino, Ergo sine ulla dubi-
tatione hæc adplicatio est impia.

Maiorem confirmant plurimæ sententiæ,
Non habebis deos alienos. In hoc mādato etiam
cultus alieni prohibentur. Et huc pertinet dis-
ctum: Frustra colunt me mandatis hominum.
Item: Quidquid non est ex fide, peccatum est.

Porro

PHILIP. MELANTH.

Porro cultus sine mandato Dei non possunt ex fide fieri. Sed mundus non intelligit, quantum peccatum sit, fingere cultus sine mandato Dei, discedere à uerbo Dei. De hoc scelere maxime concionantur Prophetae, & deplorant hominum cœcitatem, qui cultus & dogmata de uoluntate Dei fingunt horribili audacia, nec retinent uerbum & cultus, quibus Deus suam uoluntatem nobis proposuit. Ipsi cœci quæerunt Deum alijs modis. Constat autem Christum non tradidisse Sacramentum, ut pro mortuis adplicetur. Quæ ibi fit mentio mortuorum? Iubet celebrari Cœnam, ut recordemur mortis & beneficiorum suorum. An mortui adsunt, ut unà recordentur? Sed breuiter adijciam & alias rationes.

Secunda, Sententia certa est, quæ labefactari nequaquam potest: Iustus sua fide uiuet. Quare necesse est nos accipere remissionem peccatorum uiuos. Ac impossibile est, coningere ullis remissionem peccatorum propter opus aut sacrificium cuiusquam sacrificuli. Cause obscuræ, ambiguae, longas disputationes requirunt. Hic error de oblatione refutatur adeo

F 4 perspicuis

DE ECCLESIA

perspicuis & firmis argumentis, ut nihil de-
derent longam explicationem. Doctrina de re-
missione peccatorum certa & perspicua est.
Nemini fit remissio, nisi fide propria eam acci-
piat. Hanc sententiam si quis tollit, contumelia
adficit Christum. Ergo contumelia adficiunt
Christum, qui fingunt oblationem illam mortuis
mereri remissionem.

Tertia, Tantum ijs prodest Sacramenti
usus, qui utentes eo, recordantur mortem & be-
neficia Christi. Ergo impossibile est, id opus
mortuis prodesse, qui nec utuntur ipsi, nec ad-
dunt ibi recordationem. Antecedens manifes-
tum est ex Christi institutione, quia iubet cele-
brari hoc mysterium ad recordationem. Nec
aliud institutioni affingendum est. Si quis plus
ra affingit, si quis transfert ad mortuos, impie
contaminat institutionem Christi.

Quarta, Aperte dicit Scriptura: Beati
mortui, qui in Domino moriuntur, Rom. 8.
Corpus mortuum est propter peccatum, Spiritus
uero uiuit propter iustificationem, id est,
iustificati spiritu, donec hoc corpus circumfere-
runt,

PHILIP. MELANTH.

runt, in quo heret reliquie peccati, uarie adfli-
guntur, ut in inuocatione crescant, fides, agnitio
Dei, & nouitas spiritualis. Sed mortuo corpo-
re, peccati reliquie abolentur. Et diserte addit
Paulus, Viuere spiritum propter iustificatio-
nem, illa uita iustificati spiritus non est pauor
aut sensus irae Dei, sed est gaudium in spiritu
sancto, sicut Paulus inquit, Non sunt igitur pœ-
ne purgatorij.

Christus inquit ad conuersum Latronem :
Hodie mecum eris in Paradiso, hoc est, in uita
tranquilla & beata, non in pœnis & pauori-
bus. Non igitur discedunt iustorum anime ad
cruciatum, sed ad gaudium spirituale, & ad pa-
cem. In hac uita exercentur pij horribilibus
afflictionibus, quia Deus mirabili consilio uult
Ecclesiam suam subiectam esse cruci, & degu-
stare afflictiones Christi. Sic Adam, Isaac, Ia-
cob, Ioseph, Dauid, Esaias, Ieremias, Iohannes
Baptista, & cætera lumina Ecclesie, fuerunt in
erumnis, quarum magnitudinem enarrare ne-
mo potest. Ideo Petrus inquit: Humiliamini sub
potenti manu Dei. Et si igitur tales sunt pœne
piorum,

DE ECCLESIA.

piorum, dum in corpore uiuunt, tamen post mortem esse tales afflictiones cur dicitur? cum hæc afflictiones sint destinate ad agnoscendas peccati reliquias in carne, & ad poenitentiam. At post mortem non est locus poenitentia, sicut Paulus clare adfirmat 2. Corin. 5. Reportabit unusquisq; ea, quæ gessit in corpore. Et Psalmi hoc docent: Non mortui laudabunt te Domine. Item: Quoniam non est in morte, qui memor sit tui. Non igitur affirmari potest, aliquos post mortem adhuc exerceri illis cruciatibus, ut agant poenitentiam.

Si dicunt aduersarij, cruciatus illos non eo infligi, ut crescat poenitentia, sed ut sint satisfactiones, multo magis explodenda est hæc opinio. Nam doctrina satisfactionum, quam sententiarj confinxerunt, falsa & impia est. Et quidem in eas disputationes, tanquam in sententiam, plurima mendacia confluxerunt, de purgatorio, de uotis, de oblatione pro mortuis, de alijs alia multa. Cum igitur purgatorium, quod uocant, adfirmari non possit, impietas est instituire oblationem ad liberandos mortuos.

Quamquam

PHILIP. MELANTH.

Quamquam si esset purgatorium, non transferri ad mortuos Coena Domini posset.

Sed quid disputo? Orta est mentio purgatorii à spectris, deinde confirmata propter questum, & nunc defenditur à Pontificibus, Cardinalibus, Episcopis, Canonicis, qui palam sunt Epicurei, ac securissime contemnunt iudicium Dei, & quæ de pœnis post mortem legunt, sic accipiunt, ut fabulas Poetarum, de Ixione, Sisypho, Tantalo, aut similes, ac rident stulticiam aliorum, qui affirmant Deum proposuisse æternas pœnas impijs.

Omitto igitur disputationem in præsentia. Basileæ in Synodo exhibuerunt Græci orationem de purgatorio, quæ hodie extat in Phoracensi Bibliotheca, in qua de loco Pauli 1. Cor. 3. disserunt, quem ad purgatorium detorsit ætas recentior, cum constet eum locum de pœnitentia loqui: Saluabitur, sic tamē, quasi per ignem. Ergo uult lapsum pœnitentia corrigi. Quare de præsentia uita loquitur, in qua locus est pœnitentiæ. Profecto uerum est quod dicitur: Simplex est ueritatis oratio. Cum Paulus de pœnitentia

DE ECCLESIA.

penitentia loquatur, non potest hic locus detur-
queri ad cruciatus post mortem.

De loco in Machabeis est etiam planis-
sima responsio, Veritas rerum erroribus gesto-
rum non uiciatur, inquit Iurisconsultus. Et De-
mosthenes contra Aristocraten, reprehendens
uiciosa exempla, inquit: Μη δὲ τοῦτο ἡμῶν
ἐᾶτε λέγειν ὡς γέγονεν, ἀλλὰ ὅτι δὲ ἰσχυρῶς
γένηται. Sacrificia Leuitica non debebant peccata
coram Deo, deinde nulla pro mortuis insti-
tuta fuerunt. Ergo fuit error sacrificare pro
mortuorum peccatis, ut Iudaei alios uiciosos cul-
tus saepe receperunt. Natura enim hominum ad
superstitionem propensa est omnibus aetatibus.
Ideo cum exemplum illud pugnet cum scriptu-
ris, non est citandum ad confirmandas supersti-
tiones in Ecclesia. Haec fere sunt praecipua, quae
de purgatorio citantur. Ideo autem hanc dispu-
tationem inserui, ut magis appareat, lapsum
Gregorij, qui confirmauit oblationem pro mor-
tuis, aperte cum apostolicis scripturis pugnare.

Quod cum ita sit, etiam Canon Missae, ut
uocatur, reprehendendus est, in quo dicitur fieri
oblatio

PHILIP. MELANTH.

ri oblatio ad redimendos uiuos & mortuos.
Quæ fuit audacia Sacramentum transferre ad
mortuos? cum institutio tam clare de uiuis, de
recordatione loquatur. Gregorius scribit hunc
Canonem à quodam Scolastico, ut ipse eum no-
minat, compositum esse. Sed quisquis fuit autor,
qui hanc rapsodiam congeßit, illud negari non
potest, dissentire latinum Canonem ab utroq;
græco, quanquam nec græci Canones inter se
consentiunt. Et differunt in locis insignibus.

Hactenus de Gregorio dixi. Nec uolo se-
quentium seculorum scriptores adijcere. Nam
doctrina magis degenerauit postea. Accessit &
Pontificum tyrannis, cum Gregorius adhuc ap-
pellationem uniuersalis Episcopi repudiet ac
ualde uituperet, ut testantur aliquot Epistole in
libro 3.

Possẽm adijcere querelas scriptorum ue-
terum de Episcoporum cupiditatibus, & inscia-
tia, quæ si nihil aliud, tamen hoc monent, Eccles-
siam nequaquam ad exemplum & ideam eius
temporis constituendam esse. Sed in Apocalypsi
Iohannis proponuntur horribiles imagines,
que

DE ECCLESIA.

que significant, haud dubie Ecclesie temporis
 & ostendunt grassaturos statim in Ecclesia
 impios doctores, ac tyrannica dominatione opa
 pressuros ueritatem.

Monstrant & Synodorum historia, quan
 ta in Episcopis plurimis rabies fuerit, qui ad
 tuendam impietatem miris artibus incenderunt
 Principes, & uulgus, prorsus ut nunc Pontifi
 ces & Episcopi omnibus artificijs Regum ani
 mos ad mouendum ciuile bellum mouere conan
 tur.

Basiliius in fine libri de Spiritu sancto,
 quam tragica querela deplorat Episcoporum sui
 temporis furorem & impietatem, narrat sedis
 cionibus & cædibus quæri defensionem malos
 rum dogmatum. Et ad Italicos ac Gallicos
 Episcopos ita scribit: ἀνατέτραπται μοι
 γὰρ τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα, συγ
 κέχυται δὲ εὐσεβείας θεσμοί, φιλαρχίας
 δὲ τῶν μὴ φοβουμένων τὸν κρινοῦνταί
 πρὸς ἀσίαν ἐπιπιδῶσι, καὶ ἐκ τοῦ προ
 φανοῦς λοιποῦ ἀθλοῦ δυσεβείας, ἢ πρὸς
 δρία πρόκειται, ὡς ἐὶ τὰ χαλεπότερα
 βλασφη

PHILIP. MELANTH.

βλασφημίας, ἵς ἐπίσκοποι λαοῦ προ
τιμότες, οἵχεται σεμνότης ἱερατικῆ,
ἐπιλελοιπασιν, οἱ ποιμένοις μετὰ
ἔωσιμης τῷ ποιμνίου τοῦ κυρίου.

*Id est, Euersa sunt ueritatis dogmata,
confuse leges pietatis. Ambitio non timentium
Deum, rapit gubernationem Ecclesiarum. Nec
aditus est ad honores, nisi per impietatem, ut
quisq; est rabiosissimus & audacissimus in lace
randis pijs & ueris dogmatibus, ita maxime
dignus Episcopi honore iudicatur. Perijt gra
uitas sacerdotibus conueniens, desunt Pastores,
qui eruditione gregem Domini pascant.*

*Sic ille sui temporis Episcopos depingit,
quorum uicijs recentior aetas addidit imperia
& tyrannides.*

*cum igitur constet illam aetatem non
sine uicijs esse, concedendum est Ecclesiae, ut
de doctrina consulat uerbum Dei, sicut Pa
ter caelestis praecipit, ut Filium audiamus.
Et Dauid inquit: Lucerna pedibus meis uerbum
tuum.*

Hec

DE ECCLESIA.

Hæc de ueterum scriptorum erratis, & si multa prætermisi absurde dicta, non eo collegi, ut de ueris eorum laudibus aliquid detrahatur. Credo plerosq; in his fuisse pios & præstantes uiros, quidam etiam optime meriti sunt, sed ne ipsi quidem uoluerunt anteferri sua dicta, doctrinæ Christi. Deinde hi, qui nunc nobis ueterum auctoritatem opponunt, ualde illorum testimonijs abutuntur. Et si illis temporibus semina errorum sparsa sunt, tamen nondum in Ecclesiam peruaferunt tam tetri abusu. Erat initio qualiscuq; mentio Sanctorum. Quantum accessit impietatis postea? Non igitur citanda est Nazianzeni declamatio, cum illius ætas adhuc ignorauerit hanc recentem Idolatriam.

Sed quid citant Ecclesie auctoritatē aduersarij, cū non de doctrina, non de religione dimicent, sed de suis libidinibus atq; opibus? Tranquillitatem suam turbari nolunt. Hæc una & sola causa est, cur nos delere cupiant. Nam dogmata quedam luce meridiana clariora sunt. Et tamen ut hæc opprimant, manifesta crudelitas exercetur, interficiunt pios, doctos & bonos uiros,

PHILIP. MELANTH.

Sacerdotes propter coniugium. Hoc ubi lectum est de ulla barbarie, interfici homines propter honestum coniugium? Si ueterem Ecclesiam probant, cur hic non imitantur prima tempora? An Ambrosium uel Augustinum arbitrantur hanc crudelitatem suppliciorum probaturum fuisse? Illi uero execrati essent hanc immunitatem, & palam testati, hos Pontifices, autores crudelitatis non Ecclesie membra, sed Diaboli organa esse, ac sine ulla dubitatione defensionem piorum sacerdotum, mulierum, puerorum, deinde tot gentium, quae sunt coniunctae huic cause, suscepissent.

Postquam autem dixi quae sit uera Ecclesia, & constat, nos doctrinam Catholicae Ecclesiae Christi, traditam in scripturis prophetis & Apostolicis & in Symbolis, fideliter retinere ac tueri, manifestum est, nos uere cum Ecclesia Catholica Christi sentire. Adde illud etiam, praecipuos scriptores, Ambrosium, Augustinum, & paucos alios idem sentire, si commode intelligantur, & pauca quaedam eis condonentur, quae tunc non uenerunt in controuersiam.

G De

DE ECCLESIA

De Liturgia nihil dubium est, nec priu-
tas, nec uenales, nec funebras Missas fuisse an-
te Gregorium. Nec inuocatio Sanctorum. nullo
to ante Gregorium celebrari coepit.

Est & lex de coelibatu perpetuo admo-
dum recens, quae non aliam ob causam defendit-
tur, nisi quia coelibatus est commodior ad tuen-
das opes. Et manifestam iniuriam uerbo Dei
faciunt, qui adfirmant coniugium Sacerdotum
cum iure diuino pugnare.

De poenitentia, de remissione peccatorum
ac iustificatione, quam dicimus homines pro-
pter Christum consequi, non propter opera, de
satisfactionibus, de Clauibus, de traditionibus hu-
manis, de rebus politicis, Pleraque nostri dispu-
tauerunt planius, quam ueteres, quae tamen adeo
paret consentanea esse perpetuis sententijs illo-
rum, qui fuerunt eruditiores ac peritiores re-
rum spiritualium, qui quidem hanc explicatio-
nem ac methodum si legissent, pro sua pietate
candide probaturi fuissent, ut audio narra-
re praestantem Theologum Parisiensem, se ex
nostrorum explanatione, de iustificatione, pro-

PHILIP. MELANTH.

num rectius Augustini sententiam intellexi-
se.

Scio ex ueteribus excerpi posse multa pug-
nantia cum nostris sententijs. Et excerpit pro
suo adfectu quisq; quod uidetur commodum, ut
ex iisdem floribus apes mella legunt, aranei ue-
nena. Sed absint à iudicijs Ecclesiasticis Syco-
phantia. Non prouoco ad omnes Scriptores,
sed ad meliores, Ambrosium, Augustinum, &
quatenus alij cum his consentiunt, qui cum ipsi
interdum pugnantia dixerint, ueniam nobis da-
bunt, si quaedam reprehendemus, modo ut mani-
festam & certam scripturae diuinae sententiam
sequamur, nec discedamus à Symbolis, & teneamus,
quod ipsi spectarunt ac uoluerunt, inter-
dum autem explicare non potuerunt. Nihil
enim dubium est, hoc doctrinae genus, quod pro-
fitemur, uere esse ipsum consensum Catholicae
Ecclesiae Christi, ut ostendunt Symbola, saniores
Synodi, & eruditiores Patres. Haec respondi
moderatiorebus, qui auctoritatem Ecclesiae aut
Patrum nobis opponunt.

Exoritur autem quoddam nouum genus
G 2 sapientum,

DE ECCLESIA.

sapientum, qui cum sint à deo, nulla prorsus uolunt moueri de religione certamina, laudant pacem & concordiam, execrantur omnes, qui quocunq; modo serunt discordias, hos, tanquam καὶ θάνατα, & pestes generis humani tollendos esse censent. Hæc est una Philosophia Pontificum, Cardinalium, Regum, Canonorum & plurimorum, qui perhiberi uolunt politici, qui scilicet ocium suum interturbari nolunt, nolunt dignitatem suam labefactari, oderūt doctrinam, quæ uidetur offectura commodis ipsorum, deniq; alius aliam habet causam. Horum omnium una uox est in Regum consilijs, Nullam mutationem concedendam esse, retinendam esse concordiam Ecclesie, auctoritatem ordinariæ potestatis.

Deinde habent suos Rhetores, qui uehementissimas cōciones in eam sententiam edunt, quos nominari omnes nihil opus est. Extant enim multorum scripta, Sed ex omnibus illis centones nuper consuit Omphalius. Initio tanquam Solon aut Areopagita aliquis, concionatur de Legum dignitate, uituperat seditiones
& leo

PHILIP. MELANTH.

Et legum contemptum, commemorat quàm dulcis harmonia sit ordinis & ευταξια in Re-pub. quam Leges efficiunt. Deinde & si non nominat certam professionem, tamen quos precipue petat, satis ostendit, declamitat aduersus nos, qui quasdam tyrannicas & impias leges Pontificum excussimus. Et si autem non opinor eum hæc gratis dicere, tamen cum eadem discantur à multis summis & eloquentibus uiris, non disputabo quid iste captet.

Totum hoc genus concionum spectat ad confirmandos potentum animos, ne ulla moderata & pia consilia audiantur, deinde, ut inflammati iniustam seueritiam exerceant. Vt autem David petebat, ne ualerent consilia Achistophel, sic nos precabimur Deum, ne horum Rhetorum eloquentia ueritatem & gloriam Christi opprimat. Et cum scriptum sit: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, sperabimus Deum non defuturum nobis esse in refutandis illis calumnijs, & in gloria Christi illustranda.

¶ Scio

DE ECCLESIA.

Scio plausibiliter dici de Legum dignitate, de pace, de tranquillitate communi. Non adeo rudis sum literarum, nec adeo alienus à civili consuetudine vitæ. Sentio etiam in Repub. communi tranquillitati ea onera condonanda esse, quæ sine impietate tolerari possunt. Valeant in eo genere hæc sententiæ, τὸ κακὸν ἐν ἀγαθῷ καὶ τὸ κακὸν ἐν κακῷ. Et quod Plato dixit, ut deliri patris, ita patriæ desipientis more tolerandos esse. Recte ista in loco dicuntur, de civilibus oneribus, quæ sine impietate tolerantur, sed hæc philosophia non transferatur ad observandam gloriam Dei. Doctrinæ errores, & idolatria nequaquam dissimulari debent, sicut Christus inquit: Si quis negaverit me, confundam eum. Primum Præceptum: Nō habebis deos alienos, longe anteferendū est omnib. rebus humanis, legib. hominum, imperijs, ordinariæ potestati, paci, patriæ, cōcordiæ. His nominib. nihil est augustius, sed tamē anteferendū est nomē Dei.

Prophete, Apostoli, haud dubie patriam & patriæ tranquillitatem, siqui alij, amarunt maxime. Et tamen reprehendere impios cultus & pravas opiniones coacti sunt. Et quidem Christus

Ius

PHILIP. MELANTH.

stus profitetur se doctrinae genus adferre, tanquam ignem, qui sit accensurus ingentes discordias. Necesse est enim existere certamina de cultu Dei, quia Diabolus ardet horribili odio Dei, & quantum potest delere uerbum Dei conatur, & aduersus Deum homines impios incitat, ac secum trahit florentissima imperia, cum his hostibus belligeratur Christus.

Quare cum necesse sit pijs reprehendere & abolere impios cultus, non possunt non esse mutationum autores Prophetae & Apostoli. Quanquam igitur politica sapientia abhorret ab ipso mutationis nomine, Et pijs, qui certe non omnes stolidi aut fatui sunt, intelligunt, quantum difficultatum & periculorum adferant mutationes, tamen Christianum pectus antefert mandatum Dei, & excelsa animo excipit omnes difficultates, easque intelligit regi à Christo, cui omnia subiecta sunt, ut inquit Propheta.

Hæc breuiter respondeo, non tam Omphalij orationi, quam illorum sapientum argumentis, qui in omnibus consilijs concionantur de uisandis mutationibus, de concordia. Etsi autem

G 4 homines

DE ECCLESIA

homines & Theoi hanc responsionem derident. Ita-
men pijs utile est considerare hæc argumenta,
ne illa sapientiæ species deterreat animos à pi-
tate, & à professione ueritatis.

Et hæc scribo maxime admonende iuuen-
tutis causa. Impij cum alijs illecebris, opibus &
alijs commodis animos multorum capiunt, tum
uero etiam irrelitos tenent his persuasionibus,
q̄ uitandæ sint mutationes, q̄ deceat fauere or-
dinariæ potestati, tueri præsentem formam Rei
pub. Hæc quatenus laudāda sint, Christiani præ-
monendi sunt, ne obliuiscantur huius præcepti:
Non habebis Deos alienos.

Doleo quosdam excellentibus ingenijs
præditos conspirare cum impijs, ac faces esse
ad incitandos Reges ad crudelitatem, & ad sta-
biliendam impietatem. Illa est uirtus digna
magnis & præstantibus uiris, præcipue ad lau-
dem Dei conferre industriam atq; autoritatem.
Hic scopus propositus esse debet omnibus, ut suo
quisq; loco, quantum potest, conferat aliquid
operæ ad conseruationem cœlestis doctrine,
De alijs Parasitastris paruis, qui scribunt Syco-
phanticos

PHILIP. MELANTH.

phanticos libellos, hoc loco non dicam, qui sunt ex illo genere κολάκων, quales alebat Dionysius Siculus, qui sputum Tyranni excipiebant, ac lungebant, prædicantes ne stare dulcius esse.

Redeo ad sapientes illos, quorum aliqui simulantes religionem, postquam uident absurdas superstitiones superiorum temporum excusari non posse, ad fingunt ritibus & decretis molliores interpretationes, ut recte stabiliant impietatem, conseruatis ritibus ac uiciosi decretis. Talis est liber editus Coloniae, titulo Reformationis. Audio & Contarenum Cardinalem in Italia dicere solere, Lutheranos facere iniuriam Romanis proceribus, cum adscribant illis errata plebeiorum scriptorum, ut Legendarum, Dormi secure, & similia. Nunquam sic censisse Romanos proceres, aut ineptias illas probasse. Ita nunc à se deriuant errata. Ac scio ubiq; gentium plurimos esse, qui hoc nouo artificio laudem singularis sapientiae aucupantur, qui primum eo iniusti sunt, q; cum pleraq; à nobis correctæ ex nostris libris mutuentur, & nostris se pennis ornent, ut

G S fueurs

DE ECCLESIA.

fucum incautis faciant, tamen nobis iniqua
Dux Teo, reddunt, Non enim desinunt in nos
exercere crudelitatem, deinde non cogitant
hanc nouam Sophisticam fore extremam per-
niciem ueræ religionis.

Si ingenijs petulantioribus licet commi-
nisci glossas suo arbitrio, quid futurum est? Ma-
nifesta est Idolatria in cultu Sanctorum, in
Missis pro mortuis. Et tamen glossæ affinguntur
ad retinendos ritus per sese uiciosos. Ita pau-
lo post fortassis Aegyptias superstitiones excu-
sabunt. Absit ab Ecclesia hæc impia & perni-
ciosa Sophistica, quæ est protestatio contraria
facto. Cultus non institutus expresso Dei uerbo,
per sese uiciosus est, etiam si affingas quamcunq;
uoles glossam, ut inuocatio Sanctorum per sese
uiciosa est, quia non est instituta diuinitus, de-
inde & ob hanc causam per se uiciosa est, quia
hic ipse mos, etiam si diuersum cogites, tribuit
Sanctis honorem Deo proprium, quod omnes
audiant.

Possem exempla multa recitare, sed des-
sino, ac pios adhortor, ut istam nefariam So-
phisticam

PHILIP. MELANTH.

phisticam execrentur. Ezechias non solum superstitiosas opiniones de Æneo serpente corripuit, sed ipsam statuam deleuit. Ita pietas est cum impijs opinionibus ritus ipsos abijcere, qui non sunt proprie mores politici. Sicut scriptura precipit: Idola destrui. Sic ipsi ritus priuatarum Missarum, Inuocatio Sanctorum, Votorum obseruatio, Monasticus uestitus, Sodalicia monastica, Vinculum coelibatus, Discrimina ciborum, & similes inepti ritus à superstitionibus orti, tollantur & aboleantur.

Sed quid disputo? Illi, qui hac Sophistica pingunt uiciosos ritus, non hoc uere agunt, ut tollant errores ex Ecclesia, sed ut qualicumque pre-textu defendant suam autoritatem, & arte stabiliant impietatem. Facile enim repullulant prauas opiniones, si ritus ipsi mancant. Necessse est pios uigilantes esse. Nam Diabolus oppugnat Euangelium, non tantum palam incitans Tyrannos ad seuiam, sed etiam callide infidias struens pre-textu sapientiae, & offundens bellas persuasiones, de quibus cauendis toties precipit Spiritus sanctus, ut ad Timotheum inquit Pau-

lus

DE ECCLESIA.

lus, uenturos spiritus impostores. Et ad Colossenses ait, traditiones humanas speciem sapientie habituras esse. Non tantum manifesta deliramenta spargentur, qualia fuerunt pleraque uetera & recentia, ut paulo ante manifesta fuerunt imposturae indulgentiarum, sed etiam homines astuti falsa dogmata & impios ritus artificialiter pingent, ut magno cum adplausu excipiantur, amentur ac retineantur. An non habet sapientie speciem impietas Samosatensis? An non est plausibilis error Pelagij prophanis ingenijs? Ita habent haec speciem sapientie, Prodest ad pacem & tranquillitatem, retinere usitatos mores, decerpantur igitur horridiores opiniones, & affingantur interpretationes *ἐπιμαρτυροῦντες*, ritus ipsi retineantur. Splendide hoc dici uidetur, cum longe aliud agatur.

Haec Sycophantiae significatae sunt in historia de Christo, quem cum oculos eius uelassent, eiq; colaphos impegissent lictores irridentes, iusserunt uaticinari, a quo percussus esset. Sic excusatores isti impiorum rituum ludibrio habent Christum & Ecclesiam. Postquam insulae sunt

PHILIP. MELANTH.

sum aliquod glossema excogitarunt, putant se iam praestrinxisse Christo oculos, deinde addunt colaphos, hoc est, impietatem stabiliunt, incendunt Reges ad crudelitatem, ac Triumphos agunt, quasi iam prorsus deleverint ueritatem. Ipsi plausum in suo Theatro auferunt, praedicantur à malis, amantur à Regibus, quorum seruiunt cupiditatibus. Sed orandus est Deus, ut hoc genus Sycophantarum reprimat.

Nicander ait genus esse Serpentum, quod appellat Hemorrhoidas, sunt autem exiguae bestiola, unius longitudine pedis, sed ueneni tanta uis est, ut ab illis icto sudor erumpat cruentus toto corpore, ut ex ore, naribus, uesica large profluat sanguis, ut sanguineas lachrymas extillent oculi, ut ardeat incredibili inflammatione totum corpus. Huius generis bestia cum in Aegypto necasset Nauclerum Helene, Heroica mulier pede illam contriuit, unde & posteritas Hemorrhoidum dicitur claudicare amissa spina. Porro euentus ostendit hanc nouam Sophisticam interpretandarum traditionum, uenenum esse non dissimile Hemorrhoidum.

Indocti

DE ECCLESIA.

Indocti & si sunt nobis infesti, tamen pertinacia
& odio pugnant, non pugnant autoritate, Iste
Hæmorrhoides propter doctrinæ oppugnationem,
propter Sophismata, & ut uocat Paulus,
propter speciem sapientiæ, sunt in admiratione,
incitant animos potentum ad opprimendam ueritatem.
Hoc ueneno accensi principes, flammam odij concipiunt,
sunt cruenti & furenter crudeles. Sed Christus non sinet
obruui lucem Euangelij, sicut scriptum est: Quod est ex Deo,
non abolebitur, Proinde Ecclesia, in qua lucet uera doctrina,
tandem illis Hæmorrhoidibus spinas exeret. Non oppriment ueritatem
sophisticæ ille interpretationes, & astuta & crudelia consilia
impiorum.

Quod uero passim aliqui cupidi pie concordie, expectant Pontificum Synodos, & sperant has Ecclesie medicaturas esse, aut uicia correctura, longe falluntur. Nunquam enim Pontifices, & eorum coniurati Satellites desinent bellum gerere aduersus Christum, quod ut ita existimem, moueor non tantum humanis coniecturis, quæ multæ & non leues sunt, Christi diuinitate

et ismo

PHILIP. MELANTH.

Et is moueor, deinde exemplis omnium etatum.
Nam Christus negat blasphemias sanari, qui con-
tra conscientiam oppugnant ueritatem, defenso-
dunt manifestam ἡσολομαρία, & piorum
cruore se resperferunt. Furor blasphemias
& parricidia haud dubie comitatur, sicut hi-
storie Cain, Pharaonis, Saul, populi Iudaici te-
stantur. Et Deus minatur cæcitatem blasphemis,
sicut Psalmus inquit: Obscurentur oculi eorum.
Itaque augent quotidie supplicia, obligant
sibi principes impijs foederibus. Nec tantum pa-
lam grassantur, sed clam struunt insidias uitæ
piorum principum. An existimandum est,
hos moderata aut pia consilia admissuros esse?
Et aliquoties iam experti sumus plerosque, qui si-
mularunt moderationem, tamen re ipsa nihil
egisse, nisi ut nos irretitos opprimerent, ac to-
tum doctrinæ genus delerent. Scio paucos,
quosdam esse saniores in hostium Collegijs, qui
deplorant potentum pertinaciam, sed horum
sententiæ exploduntur tanquam scholasticæ.
Hec cum ita sint, piæ mentis est, & cogitantis
de sua salute, de gloria Christi, quærere quæ sit
uera Ecclesia, ut huic se adiungat, ut huius
cœli.

cœli.

DE ECCLESIA.

ecetus, & gregis Christi pars sit, sicut inquit
Christus: Qui non est mecum, contra me est.
Deinde sciat Ecclesiam nequaquam esse Tyran-
nos & persecutores Christi, & eos, qui scis-
ciam uel adiuuant, uel comprobant. De his te-
neamus Regulam certissimam Pauli: Si quis
aliud Euangelium docuerit, anathema sit. Et
cum ait, anathema sit, non existimemus usum
esse leui aut uulgari maledicto, Cum nominat
anathema, significat Deum ex Ecclesia eiecisse
hostes ueræ doctrine, eosq; fugiendos esse, tan-
quam diras pestes, quas Deus execratur. Pol-
lui se horum societate & consuetudine boni
sciant, & daturos graues pœnas amicitie &
coniunctionis cum illis. Psalmus inquit de hoc
genere: Induit maledictionem sicut uestimen-
tum, & intrauit sicut aqua in interiora eius,
& sicut oleum in ossa eius. Huius maledictio-
nis contagium nocet ceteris, qui sunt coniuncti
cum illis, qui & ueritatem oppugnant, & ex-
ercerent se uicium in pios. Non igitur existe-
mus parum momenti habere hoc mandatum:
Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema
sit. Non sunt Episcopi, non sunt Ecclesie mem-
bra, sed

PHILIP. MELANTH.

bra, sed hostes Christi, qui cum furijs agitentur, non de Ecclesia concordia & pace cogitant, sed de tyrannide stabilenda, non student sanare Ecclesias, sed moliuntur bella civilia, uastitatem Ecclesiarum, parricidia piorum sacerdotum & piarum mulierum. Proinde non expectanda est ab illis emendatio Ecclesiarum, sed potius cogitandum ut sententia, animo & uoluntate quisq; se ab illis seiungat, fugiat eorum ὄνειδος, non audiat conuicia contra ueram doctrinam, non adiuuet, non approbet illorum consilia, non confirmet eorum potentiam. Fugite Idolatriam, inquit Paulus. Hæc precepta non sunt leuia ducenda. Vera igitur Ecclesia queratur, sciamus in hæc exaudiri preces, in hæc sciamus esse Christi membra, ad hanc sciamus pertinere promissiones Euangelij. Non pertinent promissiones ad hostes Euangelij, sicut nec ad Iudeos, nec ad Mahometistas pertinent, ut sepe testatur Deus, & Psal. 16. inquit Pontifex Christus: Non offeram eorum libationes, nec faciam eorum mentionem labijs meis. Quem hæc tam tristis comminatio non moueat, ut fugiat cœterum aduersantem ueræ Ecclesiæ.

H Deniq;

DE ECCLESIA.

Deniq; plena est in utramq; partem scriptura
diuina talibus concionibus, quæ iubent fugere
hostes uerae doctrinae & uerae Ecclesiae, ac am-
plecti ueram doctrinam, amare, iuuare, orna-
re ueram Ecclesiam. Nec cogitemus tantum
Platonicam ciuitatem esse Ecclesiam. Hic coetus
est uera Ecclesia, in qua lucet pura Euangelij
doctrina, in qua recte administrantur Sacra-
menta diuinitus tradita, In tali coetu necesse
est aliqua esse uiua Ecclesiae membra, quæ præ-
stant Deo ueros cultus, agunt pœnitentiam, in-
uocant Deum uera fide, conferunt studium &
operam ad Euangelij propagationem, ostendunt
suam confessionem, seruiunt uocationi, deniq;
præstant pia officia à Deo mandata, exercentur
periculis omnis generis, in quibus exercent in-
uocationem & alia bona opera. Hanc affirmo
esse ueram Ecclesiam, cum qua oportet pios
ubiq; terrarum coniunctos esse sententia, uolun-
tate & confessione. Ac tales esse sentio Dei be-
neficio, nostras Ecclesias, quæ profitentur pu-
ram Euangelij doctrinam, quæ est sine ulla dus-
bitatione, consentiens sententia Catholice Ec-
clesiæ Christi. Utinam bone mentes conside-
rent.

PHILIP. MELANTH.

rent, quantum referat, non esse in castris hostium Ecclesie, sed esse ciuem ueræ Ecclesie Christi, propter quam Deus innotescere uoluit, propter quam omnia condidit, quam Filij sui sanguine sanctificauit, in qua patefecit se admirabilibus operibus per patres, Noe, Abraham, Ioseph, Moysen, Dauidem, Eliam, Eliseum, Apostolos, & reliqua lumina Ecclesie, deniq; quæ habebit uitam & gloriam eternam, fruetur commertio Dei & piorum Angelorum. Quanta gloria & beatitudo est, huius coetus socium esse, in hoc agmine conspici, quod ducit Christus, quod circumuolant pij angeli, in quo incedunt principes Adam, Noe, Abraham, Moyses, Elias, & reliqui uiri insignibus præditi donis? In hoc agmine iam certum tenes locum, si non adiuuas, non comprobas hostium Ecclesie impietatem & crudelitatem, sed ueram doctrinam amplecteris, confiteris, & pijs moribus ornas. Psalmus inquit: Rogate pacem Ierusalem. Beati erunt, qui diligunt eam. O suauem & dulcensententiam. Hortatur omnes, ut adiuuent omni genere officij Ecclesiam, ut doctrinæ puritatem & consensum tueantur, ut doctoribus benefa-

H 2. ciant,

DE ECCLESIA.

eiant, ut precibus & uotis Deo communem salutem commendeant, ut impios doctores, ut Tyrannos inde arceant. Opto autem ex animo, ut magnitudinem horum officiorum uiri politici considerent, qui debent & possunt Ecclesiam inuare. Intueantur posteritatem, cui ut Rempub. constitutam relinquere cupiunt, ita multo magis debent ueram Dei agnitionem, incorruptam religionem, purum Euangelium, recte constitutas Ecclesias tradere, sicut Paulus iubet Timotheum fideliter custodire depositum, ut integrum & incontaminatum ad posteros perueniat. Hac cura prorsus nihil adfici uidemus Pontifices, Episcopos, Canonicos, de opibus suis dimicant, non de doctrina, Ergo alij in scholis, in gubernatione ciuitatum, suscipiant hanc curam. Hoc sacrificium precipue Deus ab omnibus postulat, sicut Petrus inquit, uocatos nos esse, ut celebremus Dei beneficium. Hic precipuus finis omnium consiliorum atq; actionum sapientibus propositus esse debet, ut ornet gloriam Christi. Pro hoc officio ingentia premia pollicetur in hoc uersiculo Deus: Beati erunt, qui diligunt Ecclesiam. Defensionem, successus, & salutem

PHILIP. MELANTH.

Et salutem perpetuam promittit his, qui ue-
ram Ecclesiam amant. Hac uoce pij exuscitent
animos ad curam ornandæ Ecclesiæ, seq; non
modo aduersus tyrannorum minas confirment,
sed etiam contra Sophisticam illorum mu-
niant, qui falso antiquitatis & Ecclesiæ
testimonia dogmatum ad defensionem
impiorum citant, ad quos refutandos
nonnihil instituire studiosos uolui.

F I N I S.

VITEBERGAE

Excudebat Iosephus Klug,

Anno M. D. L.

WILHELM MEL AMTH.

etiam corporum in quibusdam partibus
et in quibusdam partibus. Et in hoc
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.

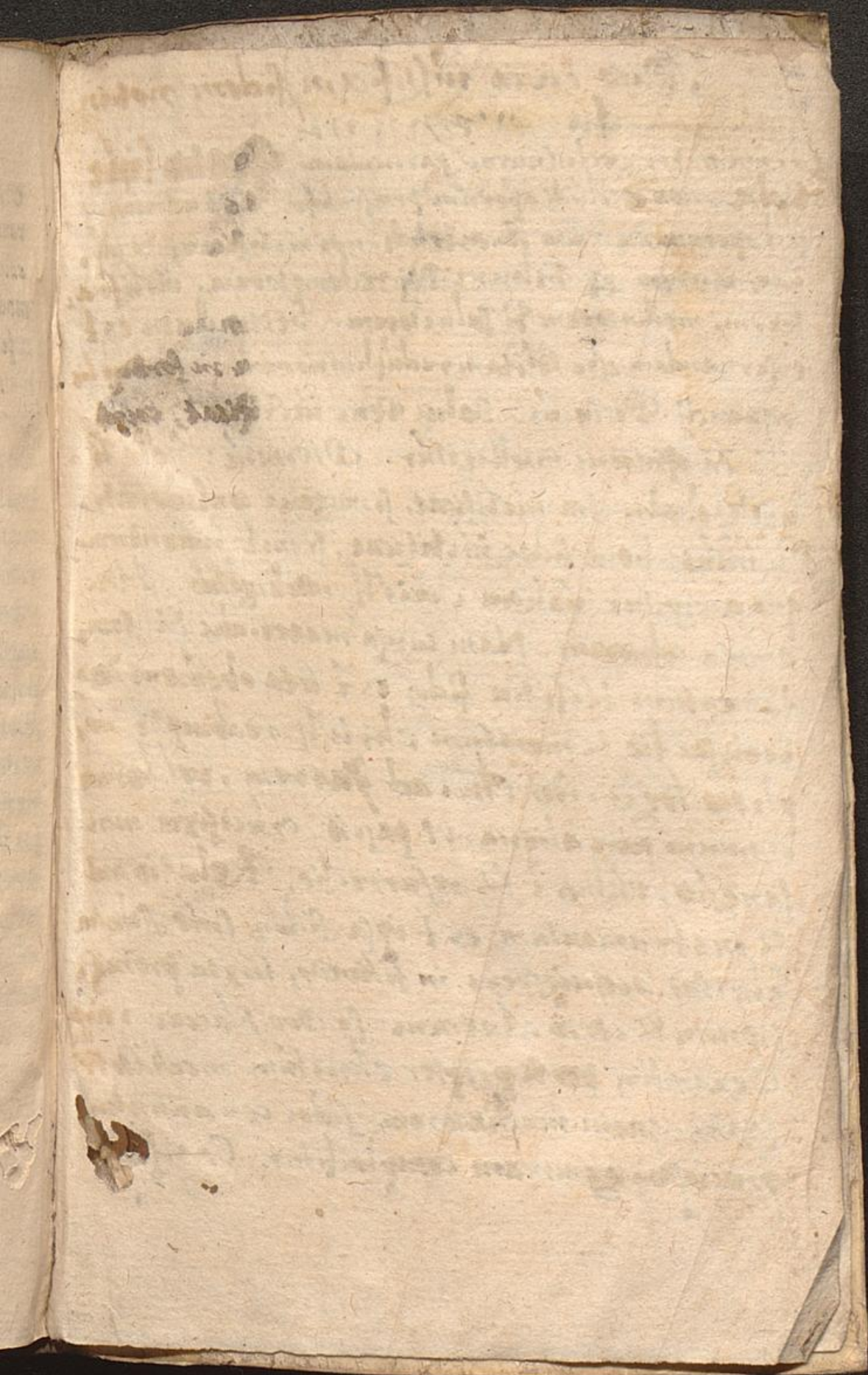
V. I. M. I. S. S.

et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.
et in hoc. Et in hoc. Et in hoc.

WILHELM MEL AMTH.

WILHELM MEL AMTH.

Anno M. D. L.

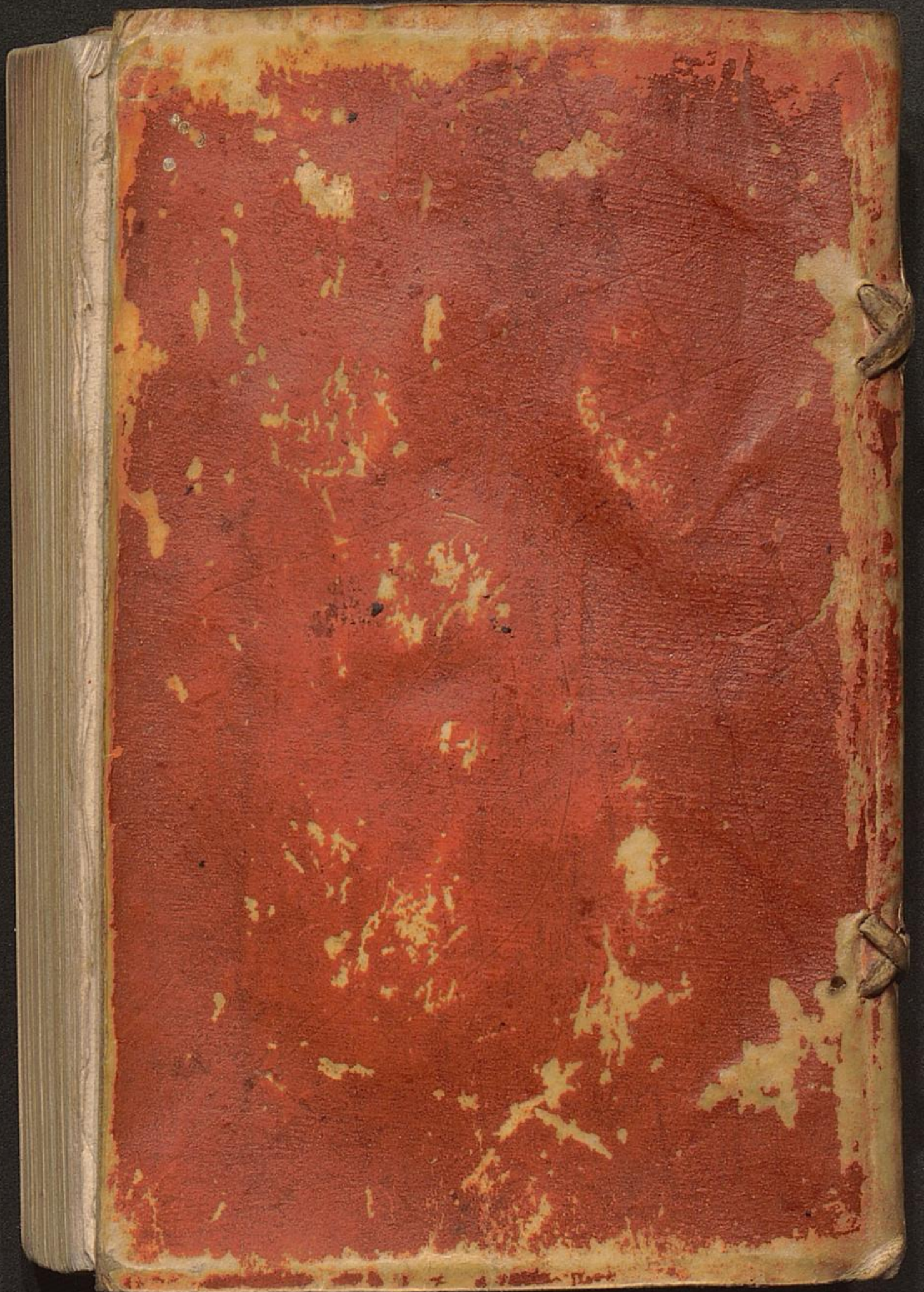

Quo circa iustificam fidem notan-
da vniuersum.

Primum per exclusiuam particulam, *Gratis* siue
Sola, non excludit operum presentiam & studium
sed operum meritum, & ostendit, nos iustificari & sal-
uari tantum per Filium Dei redemptorem, nisi
torem, mediatorem & saluatorem. Secundum est
obseruandam esse tacitam reduplicacionem in sermone
loquendi. Dicimus: Solus Deus iustificat, cuius
vobis causa efficiens intelligitur. Dicimus: Sola fi-
dei obedientia iustificat, si materia consideratur.
Dicimus: Sola fides iustificat, si instrumentum
quo accipitur iusticia christi, intelligitur. Hac
omnia coherere. Nam causa materialis & fun-
damentum iusticie fidei est & tota obedientia
satisfactio & meritum christi, redemptio, im-
pletio legis, iter christi ad patrem, vel horum
omnium pars aliqua, vt passio, crucifixio, mors
sanguis, vulnera & resurrectio, Relatio autem
& instrumentum est & ipsa fides siue fiducia
filij dei acquiescens in filio dei iuxta promissio-
nem & certo statuens se pro placere, recipere
& exarchis per & propter christum mediator
gratis, quem mediatorem fides cen annulus
graciosam gemmam compluitur. *Christus*

formulis, sine relatione & terminis est ipse
favor, acceptatio & misericordia Dei, remissio
peccatorum, imputatio iustitiae & obedientiae
Christi, reconciliatio cum Deo, possessio
aeternae vitae, glorificatio futura, quae in
hac vita incipit. Haec omnia in iustificatione
hominis concurrunt, & ne-
cessario nexu coherent.

Quoties dicitur: Sola fides iustificat
non intelligitur ipsa qualitas sine opus
ipsam fidem; sine meritum humanum,
sed ostenditur, solam fidem esse vnam
cum instrumentum & vicam facultatem,
qua recipitur iustitia Christi.

Th
1826